

ELEKTRİK PİYASASI YAN HİZMETLER YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı; elektrik piyasasında yan hizmetler kapsamında sunulan hizmetlerin tedarikine ilişkin ticari usul ve esasların düzenlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik; elektrik piyasasında yan hizmetler kapsamında sunulan hizmetlerin tedarik edilmesine ilişkin tarafların görev, yetki ve sorumlulukları ile bu hizmetlerin tedarik yöntemi, hizmetleri sağlayan taraflara yapılacak ödemelerin gerçekleştirilmesi ve hizmet sağlamayan taraflara uygulanacak yaptırımlara ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

¹**MADDE 4 – (1)** Bu Yönetmelikte geçen;

a) Anlık talep kontrol rölesi: Frekansın önceden belirlenen işletme değerlerinin altına düşmesi durumunda anlık talep kontrol hizmeti sağlamak amacıyla yük atma için kesicilere açma kumandası veren teçhizatı,

b) Anlık talep kontrol yedeği: Tüketim tesisleri tarafından isteğe bağlı olarak teklif edilen ve sistem frekansının düşmesi sonucunda anlık talep kontrol röleleri vasıtasıyla otomatik olarak kesilebilen yük miktarını,

c) Aşırı ikazlı çalışma: Sistem geriliminin 10/11/2004 tarihli ve 25639 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik İletim Sistemi Arz Güvenilirliği ve Kalitesi Yönetmeliğinde belirlenen işletme değerlerinin altına düşmesi durumunda senkron kompensatörlerin ve/veya jeneratörlerin ikaz akımlarının artırılmasını,

ç) Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,

d) Başkan: Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Başkanını,

e) Bekleme yedeği: Devre harici bir üretim tesisinin Sistem İşletmecisi’nin talimatı doğrultusunda Sistem İşletmecisi tarafından belirlenen sürede devreye girmesiyle sağlanan rezervleri,

f) Bölgesel kapasite kiralama: Sistem güvenilirliğinin muhafaza edilmesini teminen ve yeterli kapasite olmaması nedeniyle oluşabilecek bölgesel sistem ihtiyaçlarını karşılamak üzere, yeni üretim tesislerinin kapasitelerinin ve/veya mevcut üretim tesislerine eklenen ünitelerin kapasitelerinin TEİAŞ tarafından düzenlenen ihaleler vasıtasıyla kiralanmasını,

g) Bölgesel yük tevzi merkezi (BYTM): TEİAŞ bünyesinde yer alan ve iletim sisteminin belli bir bölgesine ait üretim, iletim ve tüketim faaliyetlerini izleyen, işletme manevralarının koordinasyonunu ve kumandasını yürüten kontrol merkezini,

¹ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

ğ) Dağıtım sistem işletmecisi: Bağlı bulunduğu dağıtım bölgesi sınırları içerisinde dağıtım sistem işletiminden sorumlu dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiyi,

h) Dengeleme: Elektrik enerjisi arz ve talebini dengede tutmak amacıyla yürütülen faaliyetleri,

i) Dengeleme birimi: 3/11/2004 tarihli ve 25632 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde tanımlanan, dengelemeye katılabilecek bir üretim veya tüketim tesisini ya da üretim veya tüketim tesisinin bir bölümünü,

i) Dengeleme güç piyasası: Arz ve talebin gerçek zamanlı olarak dengelenmesi amacıyla hizmet etmek üzere, 15 dakika içerisinde gerçekleştirilebilen çıkış gücü değişimi ile elde edilen yedek kapasitenin alış-satışının gerçekleştiği ve Sistem İşletmecisi tarafından işletilen organize toptan elektrik piyasasını,

j) Dengeleme mekanizması: Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde ele alındığı şekilde gün öncesi dengeleme ve gerçek zamanlı dengelemeden oluşan faaliyetleri,

k) Devreye girme süresi: Bir üretim tesisinin sisteme senkronize edilerek elektrik enerjisi üretmeye başlaması için geçen süreyi,

l) Düşük ikazlı çalışma: Sistem geriliminin Elektrik İletim Sistemi Arz Güvenilirliği ve Kalitesi Yönetmeliğinde belirlenen işletme değerlerinin üstüne çıkması durumunda senkron kompanseörlerin ve/veya jeneratörlerin ikaz akımlarının düşürülmesini,

m) Enerji fazlası: Piyasa katılımcılarının uzlaştırma dönemi bazında gün öncesi dengeleme ve ikili anlaşmalar kapsamında gerçekleştirdikleri alışları, yük atma teklifleri ve sisteme verdikleri uzlaştırmaya esas elektrik enerjisi miktarlarının toplamının, gün öncesi dengeleme ve ikili anlaşmalar kapsamında gerçekleştirdikleri satışları, yük alma teklifleri ve sistemden çektikleri uzlaştırmaya esas elektrik enerjisi miktarlarının toplamından fazla olması durumunu,

n) Enerji dengesizliği: Bir piyasa katılımcısının bir uzlaştırma dönemi için hesaplanan enerji açık veya enerji fazlasını,

o) Enerji açığı: Piyasa katılımcılarının uzlaştırma dönemi bazında gün öncesi dengeleme ve ikili anlaşmalar kapsamında gerçekleştirdikleri alışları, yük atma teklifleri ve sisteme verdikleri uzlaştırmaya esas elektrik enerjisi miktarlarının toplamının, gün öncesi dengeleme ve ikili anlaşmalar kapsamında gerçekleştirdikleri satışları, yük alma teklifleri ve sistemden çektikleri uzlaştırmaya esas elektrik enerjisi miktarlarının toplamından eksik olması durumunu,

ö) Fatura dönemi: Bir takvim ayının ilk günü saat 00:00’da başlayıp, aynı ayın son günü saat 24:00’de biten süreyi,

p) Fiyat tespit komisyonu: Primer frekans kontrol birim hizmet bedelinin belirlenerek EPDK’ya sunulmasından sorumlu, TEİAŞ’ta oluşturulan komisyonu,

r) Frekans: Sistemdeki alternatif akımın Hertz olarak ifade edilen bir saniyedeki devir sayısını,

s) Gerçek zamanlı dengeleme: Aktif elektrik enerjisi arz ve talebini gerçek zamanlı olarak dengede tutmak amacıyla, Sistem İşletmecisi tarafından primer frekans kontrol, sekonder frekans kontrol, dengeleme güç piyasası, bekleme yedeği ve acil durum önlemleri vasıtasıyla yürütülen faaliyetleri,

ş) Gerilim regülatörü: Jeneratörlerin çıkış gerilimini ayarlayan teçhizatı,

t) Gün öncesi piyasası: Bir gün sonrası teslim edilecek uzlaştırma dönemi bazında elektrik enerjisi alış-satış işlemleri için kurulan ve Piyasa İşletmecisi tarafından işletilen organize toptan elektrik piyasasını,

u) Hız regülatörü: Türbin çıkış gücünü ayarlayan cihazı,

ü) İkili anlaşmalar: Gerçek veya tüzel kişiler ile lisans sahibi tüzel kişiler arasında veya lisans sahibi tüzel kişilerin kendi aralarında özel hukuk hükümlerine tabi olarak, elektrik enerjisi ve/veya kapasitenin alınıp satılmasına dair yapılan ve Kurul onayına tabi olmayan ticari anlaşmaları,

v) İletim sistem işletmecisi: Sistem İşletmecisini,

y) İlgili mevzuat: Elektrik piyasasına ilişkin Kanun, yönetmelik, tebliğ, genelge, Kurul kararları ile ilgili tüzel kişilerin sahip olduğu lisans veya lisansları,

z) İşletme yedeği: Sistem frekansı sapmalarının düzeltilmesine ve sistem kararlılığının sağlanmasına katkıda bulunmak için devredeki ünitelerden alınabilen ek üretim kapasitesi ve/veya devrede olmayıp kısa sürede devreye alınabilen üniteler ve/veya talep düşürülmesi ile oluşan ve 22/1/2003 tarihli ve 25001 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde tanımlanan yedekleri,

aa) İtibari bağlantı noktası: Kurum tarafından çıkarılacak olan kayıp katsayıları metodolojisinde kayıpların hesaplanmasında kullanılan itibari noktayı,

bb) Kanun: 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununu,

cc) Kesinleşmiş gün öncesi Üretim/Tüketim Programı (KGÜP): Bir uzlaştırmaya esas veriş-çekiş biriminin bağlı olduğu dengeden sorumlu tarafın yükümlülüklerine ve gün öncesi dengeleme sonucuna bağlı olarak bir sonraki güne ilişkin gerçekleştirmeyi öngördüğü ve Sistem İşletmecisi’ne bildirdiği üretim ya da tüketim değerlerini,

çç) Kurul: Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunu,

dd) Kurum: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu,

ee) Milli yük tevzi merkezi (MYTM): TEİAŞ bünyesinde yer alan ve elektrik enerjisi arz ve talebinin gerçek zamanlı olarak dengelenmesinden ve sistem işletiminden sorumlu birimini,

ff) Organize toptan elektrik piyasası: Elektrik enerjisi, kapasitesi ya da bunların türev ürünlerinin toptan alış-satışının gerçekleştirildiği ve Piyasa ve/veya Sistem İşletmecisi tarafından işletilen gün öncesi piyasası, dengeleme güç piyasası, yan hizmetler gibi elektrik piyasalarını,

gg) Ortalama fırsat maliyeti: Bir üretim tesisinin kapasitesinin belli bir kısmının sekonder frekans kontrol hizmeti sağlamak üzere Sistem İşletmecisi tarafından ayrılması sebebiyle, ilgili üretim tesisinin söz konusu kapasitesinin dengeleme güç piyasasında yük alma yönünde satışının gerçekleştirilmemesinden dolayı oluşan ve ilgili saatin sistem marjinal fiyatından, üretim tesisinin o saat için dengeleme güç piyasasına sunduğu yük alma tekliflerinin ağırlıklı ortalamasının çıkarılması suretiyle hesaplanan bedeli,

ğğ) Oturan sistemin toparlanması: Sistemin oturması durumunda harici bir enerji kaynağına ihtiyaç duymadan devreye alınabilen üretim tesisleri vasıtasıyla sistemin bir bölümünün enerjilendirilmesini,

hh) Otomatik üretim kontrol sistemi (AGC): Üretim tesislerinin aktif güç çıkışının, merkezi bir sistem tarafından otomatik olarak gönderilen sinyaller vasıtasıyla artırılması ve düşürülmesini sağlayan teçhizatı,

ıı) Ödeme bildirimleri: Yan hizmet sağlayan tüzel kişilere yapılacak ödemelere ve uygulanacak cezalara ilişkin detaylı bilgileri içeren, bu kapsamda hazırlanacak faturalara temel teşkil eden ve ilgili tüzel kişilere PYS üzerinden yapılan bildirimleri,

ii) Örnekleme: Bir ana kitleden tesadüfi olarak seçilmiş, dolayısıyla ana kitleden daha az sayıda birim içeren bir örneği incelemek suretiyle ana kitle hakkında genel yargılara varma işlemini,

jj) Performans testleri: Üretim ve tüketim tesislerinin Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak yan hizmet sağlama kapasitelerinin tespiti amacıyla uygulanan testleri,

kk) Piyasa işletmecisi: Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezini,

ll) Piyasa katılımcısı: Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde tanımlanan lisans sahibi tüzel kişileri,

mm) Piyasa mali uzlaştırma merkezi (PMUM): TEİAŞ bünyesinde yer alan, görev ve sorumlulukları Kanunda ve Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde belirlenen ve gün öncesi planlama/gün öncesi piyasası ve uzlaştırmayı çalıştırmakla görevli birimi,

nn) Piyasa yönetim sistemi (PYS): Dengeleme mekanizması ve uzlaştırmaya ilişkin işlemlerin yürütülmesi amacıyla, Piyasa İşletmecisi, Sistem İşletmecisi, piyasa katılımcıları ve sayaçların okunmasından sorumlu iletim ve dağıtım lisansı sahibi tüzel kişilerin kullanımına sunulan internet tabanlı uygulamaları,

oo) Primer frekans kontrol hizmet anlaşmaları: Primer frekans kontrol hizmeti sağlamakla yükümlü üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında imzalanan ve sağlanacak hizmetin tanımı, ilgili tüzel kişi adına kayıtlı ve anlaşma kapsamında yer alan üretim tesislerine ilişkin teknik özellikler, ödemeye ilişkin hususlar, tarafların yükümlülükleri gibi konuları içeren hizmet anlaşmalarını,

öö) Primer frekans kontrolü: Sistem frekansının düşmesine veya yükselmesine tepki olarak ünite aktif çıkış gücünün hız regülatörü ile otomatik artırılması veya azaltılması yoluyla sistem frekansının yeni bir denge noktasına getirilmesini,

pp) Primer frekans kontrolüne katılım oranı: Primer frekans kontrol yedeği sağlamakla yükümlü olan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerin sağlayacağı primer frekans kontrol rezerv miktarını hesaplamak üzere, bu tüzel kişilerin primer frekans kontrolüne katılım yükümlülüğü olan üretim tesislerinin kurulu gücüne uygulanacak olan oranı,

rr) Primer frekans kontrol rezerv kapasitesi: Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği kapsamında ele alınan performans testleri neticesinde belirlenen ve primer frekans kontrol hizmet anlaşmalarında yer alan, sistem frekansında ± 200 mHz'lik frekans sapması oluşması durumunda ilgili üretim tesisi tarafından etkinleştirilmesi gereken rezerv miktarının tamamını,

ss) Primer frekans kontrol rezerv miktarı: Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler tarafından bildirilen ve üretim tesislerinin sistem frekansında meydana gelen sapmalar doğrultusunda, primer frekans kontrol tepkisi olarak sağlayacakları rezerv miktarını,

şş) Primer frekans kontrol tepkisi: Sistem frekansının yükselmesi veya düşmesi durumunda Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde tanımlanan primer frekans kontrol hizmeti kapsamında ünite aktif çıkış gücünün hız regülatörü ile otomatik olarak artırılması veya azaltılmasını,

tt) Primer frekans kontrol yedeği: İşletme yedeğinin, türbin hız regülatörlerinin otomatik olarak kullanılarak sistem frekansını normal regülasyon aralığında tutmak için kullanılan ve bu işlem için yeterli olacak şekilde seçilen kısmını,

uu) Reaktif güç kontrolü: Ünitelerin jeneratör veya senkron kompansatör olarak çalışması sırasında sisteme reaktif güç vermesi veya sistemden reaktif güç çekmesi,

üü) Sekonder frekans kontrol modülü: PYS'nin sekonder frekans kontrolü hizmetine ilişkin yazılım bileşenlerini,

vv) Sekonder frekans kontrol rezerv kapasitesi: Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği kapsamında ele alınan performans testleri neticesinde belirlenen ve sekonder frekans kontrol hizmet anlaşmalarında yer alan, otomatik üretim kontrolü sisteminden gönderilen sinyaller sonucunda ilgili üretim tesisi tarafından, asgari ve azami limitler dahilinde etkinleştirilmesi gereken rezerv miktarının tamamını,

yy) Sekonder frekans kontrol rezerv miktarı: Bir üretim tesisinin KGÜP'ü ile emre amade kapasitesi arasında kalan kapasite vasıtasıyla ve/veya Sistem İşletmecisi tarafından dengeleme güç piyasası kapsamında verilen yük alma, yük atma talimatları ile oluşturulan ve Sistem İşletmecisi tarafından belirlenerek sekonder frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim lisansı sahibi tüzel kişilere bildirilen, üretim tesislerinin sekonder frekans kontrol tepkisi olarak sağlayacakları rezerv miktarını,

zz) Sekonder frekans kontrol tepkisi: Sistem frekansının yükselmesi veya düşmesi durumunda sekonder frekans kontrol hizmeti kapsamında ünite aktif çıkış gücünün otomatik üretim kontrol sisteminden gönderilen sinyaller vasıtasıyla otomatik olarak artırılması veya azaltılmasını,

aaa) Sekonder frekans kontrolü: Bu kontrole katılan üretim tesislerinin aktif güç çıkışının, MYTM'den otomatik olarak gönderilen sinyaller ile artırılarak veya düşürülerek sistem frekansının nominal değerine ve komşu elektrik şebekeleriyle olan toplam elektrik enerjisi alış verişinin programlanan değerine getirilmesini,

bbb) Sekonder frekans kontrol yedeği: İşletme yedeğinin, frekans kontrolü amacı ile kullanılan primer frekans kontrol yedeğinin serbest kalması, frekansın nominal değerine geri dönebilmesi ve komşu elektrik şebekeleriyle olan toplam elektrik enerjisi alışverişi programlanan düzeyde tutulabilmesinin sağlanması için, sekonder kontrol sistemi vasıtasıyla kullanılan ve bu işlem için yeterli olacak şekilde seçilen kısmını,

ccc) Senkron kompanzasyon: Sistemdeki güç faktörünü istenilen seviyede tutmak için çalışır durumda olan senkron makinelerin ikaz akımlarını ayarlayarak reaktif güç üretilmesi veya tüketilmesini,

ççç) Sistem: Elektrik iletim sistemi ve dağıtım sistemi dahil olmak üzere tüm kullanıcı sistemlerini,

ddd) Sistem işletmecisi: Milli Yük Tevzi Merkezi'ni,

eee) Sistemin oturması: Elektrik sisteminin tamamen veya kısmen istem dışı enerjisiz kalmasını,

fff) Talep: Tüketilecek aktif ve reaktif güç miktarını,

ggg) TEİAŞ: Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketini,

ğğğ) Teklif tavan fiyatı: Anlık talep kontrol hizmetinin tedarik edilmesi için düzenlenen ihalelerde teklif edilebilecek en yüksek birim bedeli belirleyen fiyat limitini,

hhh) Tesis: Elektrik enerjisi üretimi veya tüketimi işlevlerini yerine getirmek üzere kurulan tesis ve/veya teçhizatı,

ııı) TETAŞ: Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketini,

iii) Toparlanma yeteneği: Sistem oturması durumunda bir üretim tesisinin TEİAŞ'ın talimatı doğrultusunda, harici besleme olmaksızın kendi imkanları ile devreye girmesini ve sistemin bir bölümünü enerjilendirebilmesini,

jjj) TÜRKAK: Türk Akreditasyon Kurumunu,

kkk) Uzlaştırma: Dengeleme mekanizmasından ve/veya enerji dengesizliğinden doğan alacak ve borç miktarlarının hesaplanması ve ilgili alacak-borç bildirimlerinin hazırlanması işlemlerini,

lll) Uzlaştırmaya esas veriş-çekiş birimi: Her bir piyasa katılımcısına ilişkin uzlaştırma hesaplamalarının yapılabilmesi amacıyla, piyasa katılımcıları tarafından tanımlanarak PYS aracılığıyla kaydı yapılan aktif elektrik enerjisi üreten ya da tüketen birimleri,

mmm) Ünite: Bağımsız olarak yük alabilen ve yük atabilen her bir üretim grubunu, kombine çevrim santralleri için her bir gaz türbin ve jeneratörü ile gaz türbin ve jeneratörüne bağlı çalışacak buhar türbin ve jeneratörünün payını,

nnn) Üretim: Enerji kaynaklarının, üretim tesislerinde elektrik enerjisine dönüştürülmesini,

ooo) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi: Üretim ya da otoprodüktör lisansı sahibi tüzel kişileri,

ööö) Üretim Tesisi: Elektrik enerjisinin üretildiği tesisleri,

ppp) Yan hizmetler: Bu Yönetmelik uyarınca iletim sistemine veya dağıtım sistemine bağlı ilgili tüzel kişilerce sağlanacak olan, iletim veya dağıtım sisteminin güvenilir şekilde işletimini ve elektriğin gerekli kalite koşullarında hizmete sunulmasını sağlamak üzere bu

Yönetmelik ve 22/1/2003 tarihli ve 25001 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde ayrıntılı olarak tanımlanan hizmetleri,

rrr) Yan hizmet anlaşmaları: İletim ve/veya dağıtım sistemine bağlı olan üretim şirketleri, otoprodüktörler, dağıtım şirketleri veya tüketiciler tarafından bu Yönetmelik uyarınca TEİAŞ’a, dağıtım sistemine bağlı olan üretim şirketleri, otoprodüktörler veya tüketiciler tarafından 19/2/2003 tarihli ve 25025 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliği uyarınca ilgili dağıtım lisansı sahibine sağlanacak ve yan hizmet bedellerini, koşullarını ve hükümlerini belirleyen anlaşmaları,

sss) Yan hizmet sertifikaları: Yetkilendirilmiş bağımsız firmalar tarafından verilen ve yan hizmet sağlayan tesislerin Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hizmet verebileceklerini belgeleyen dokümanları,

şşş) Yan hizmetlerin izlenmesi: Yan hizmetlere ilişkin taahhütlerin kontrol edilmesi amacıyla tesislere ve/veya ilgili teçhizata ilişkin verilerin takip edilmesi, gözlenmesi ve incelenmesine ilişkin faaliyetleri,

ttt) Yük alma: Bir dengeleme biriminin Sistem İşletmecisi tarafından verilen talimatlar doğrultusunda, üretimini artırarak ya da tüketimini azaltarak sisteme enerji satması durumunu,

uuu) Yük alma talimatı: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının yük almaları için ilgili piyasa katılımcılarına Sistem İşletmecisi tarafından yapılan bildirimleri,

üüü) Yük alma teklif fiyatı: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının yük almak için talep ettikleri birim fiyatları,

vvv) Yük alma teklif miktarı: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının ilgili dengeleme biriminde yapmayı teklif ettiği üretim artış ya da tüketim azaltma miktarlarını,

yyy) Yük alma teklifi: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının yük almak amacıyla teklif ettikleri, fiyat, miktar ve geçerli olduğu zaman gibi bilgileri içeren teklifleri,

zzz) Yük atma: Bir dengeleme biriminin Sistem İşletmecisi tarafından verilen talimatlar doğrultusunda, üretimini azaltarak ya da tüketimini artırarak sistemden enerji alması durumunu,

aaaa) Yük atma talimatı: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının yük atmaları için ilgili piyasa katılımcılarına Sistem İşletmecisi tarafından yapılan bildirimleri,

bbbb) Yük atma teklif fiyatı: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının yük atmak için talep ettikleri birim fiyatları,

cccc) Yük atma teklif miktarı: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının ilgili dengeleme biriminde yapmayı teklif ettiği üretim azalması ya da tüketim artış miktarlarını,

çççç) Yük atma teklifi: Dengeleme güç piyasasına katılan piyasa katılımcılarının yük atmak amacıyla teklif ettikleri, fiyat, miktar ve geçerli olduğu zaman gibi bilgileri içeren teklifleri,

dddd) Yüklenme hızı: Üretim tesisinin birim zamanda gerçekleştirebileceği çıkış gücü değişimini

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yan Hizmetlerin Tedarik Edilmesine İlişkin Genel Esaslar

Yan hizmetler ve yan hizmetlerin tedarik edilmesi

MADDE 5 – (1) Yan hizmetler, sistemin işletme güvenliği ve sistem bütünlüğü sağlanacak şekilde ve Elektrik İletim Sistemi Arz Güvenilirliği ve Kalitesi Yönetmeliğinde yer alan arz kalitesi ve işletme koşullarına ilişkin kriterler doğrultusunda işletimini sağlamak üzere Sistem İşletmecisi tarafından kullanılan ve Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde tanımlanan hizmetlerden meydana gelir.

(2) Yan hizmetlerin tedarik edilmesi, Sistem İşletmecisi tarafından ihtiyaç duyulan yan hizmetlerin, hizmeti sağlayabilecek tüzel kişilerce TEİAŞ'a sunulması, TEİAŞ tarafından hizmetin alınacağı tesis ve/veya tüzel kişilerin tespit edilmesi, gerektiğinde yan hizmet anlaşmalarının imzalanması ve bu işlemler sonucu doğan alacak ve borç işlemlerinin yürütülmesine ilişkin TEİAŞ tarafından yürütülen faaliyetleri ve bu faaliyetler için gerekli idari işlemleri içerir.

Yan hizmetlerin tedarikine ilişkin genel esaslar

MADDE 6 – (1) Yan hizmetlerin tedarikine ilişkin işlemler aşağıdaki genel esaslar çerçevesinde yürütülür;

a) Yan hizmetler, bu hizmetlerin etkin şekilde sağlanmasını temin eden, yan hizmetlerin sağlanmasına ilişkin maliyetleri en aza indiren, eşit taraflar arasında ayırım gözetmeyen ve yan hizmet sağlama yeteneğine sahip yeni üretim ve tüketim tesisi yatırımlarını teşvik edici yöntemler çerçevesinde tedarik edilir,

b) TEİAŞ, yan hizmet sağlayacak tesis ve/veya tüzel kişilerin belirlenmesi, gerektiği durumda yan hizmet anlaşmalarının imzalanması ve hizmetin sağlanması hususlarında, teknik gereklilikler, sistem şartları ve bölgesel gereklilikleri de dikkate alarak, eşit taraflar arasında ayırım gözetmeksizin hareket eder,

c) TEİAŞ'ın, Elektrik İletim Sistemi Arz Güvenilirliği ve Kalitesi Yönetmeliğinde yer alan arz kalitesi ve işletme koşullarına ilişkin kriterler doğrultusunda iletim sisteminin işletimini sağlayacak yan hizmetleri, sistemin işletme güvenliği ve sistem bütünlüğü sağlanacak, yan hizmetlerin tedarik edilmesine ilişkin maliyetleri en aza indirecek ve eşit taraflar arasında ayırım gözetmeyecek şekilde tedarik etmesi esastır.

Tarafların görevleri, yetkileri ve sorumlulukları

MADDE 7 – (1) TEİAŞ, yan hizmetlerin tedarik edilmesine ilişkin yetki ve sorumlulukları çerçevesinde aşağıdaki görevleri yürütür:

a) Sistem İşletmecisi tarafından, sistemin işletme güvenliği ve bütünlüğü korunarak, Elektrik İletim Sistemi Arz Güvenilirliği ve Kalitesi Yönetmeliği ve Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde yer alan arz kalitesi ve işletme koşulları doğrultusunda işletilmesini sağlayacak yan hizmet ihtiyaçlarının tespit edilmesi,

b) Sistem İşletmecisi tarafından ihtiyacı belirlenen yan hizmetlerin bu Yönetmelik hükümleri doğrultusunda tedarik edilmesi için gerekli görevlerin yerine getirilmesi,

c) Yan hizmet sağlayacak tesislerin performans testlerine gözetim ve denetim amacıyla katılım sağlanması,

ç) Tüzel kişilerce sunulan yan hizmetlerin, hizmetin sunulduğu tesisin bağlı bulunduğu BYTM ve/veya Sistem İşletmecisi tarafından izlenmesi,

d) Tüzel kişilerce sunulan yan hizmetlere ilişkin borç miktarlarının hesaplanması ve ödemesinin gerçekleştirilmesi,

e) Yan hizmet sunma yükümlülüğüne sahip olup bu yükümlülüğü yerine getirmeyen tüzel kişilere bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde gerekli yaptırımların uygulanması ve durumun Kuruma raporlanmasının sağlanması,

f) Tedarik edilen yan hizmetlere ilişkin olarak Kurum tarafından talep edilecek raporların hazırlanması ve yayımlanması,

(2) İlgili mevzuat ve/veya TEİAŞ ile yapmış olduğu yan hizmet anlaşması uyarınca yan hizmet sağlama yükümlülüğüne sahip olan tüzel kişiler yan hizmetlerin tedarik edilmesine ilişkin aşağıdaki görevleri yürütür:

a) Yan hizmetlerin ilgili mevzuat hükümleri ve yan hizmet anlaşmaları gereğince yerine getirilmesi,

b) Sunulacak yan hizmete ilişkin performans testlerinin yetkilendirilmiş bağımsız firmalar aracılığıyla gerçekleştirilmesinin sağlanması,

c) Yan hizmetlerin izlenmesine ilişkin gerekli teçhizatın temin edilerek işler hale getirilmesi,

ç) Yan hizmetlerin sunulmasına ilişkin TEİAŞ tarafından talep edilecek veri, bilgi ve belgelerin sağlanması,

d) Yan hizmet sunmaya ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda kesilen cezaların zamanında ve eksiksiz ödenmesi.

(3) Dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler, Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliği kapsamındaki yan hizmetlerin tedarik edilmesine ilişkin görevleri bu Yönetmelik kapsamında ele alınan usul ve esaslar çerçevesinde yürütür.

Yan hizmetler sertifikasyon esasları

MADDE 8 – (1) İlgili mevzuat ve/veya yan hizmet anlaşmaları gereği yan hizmet sağlamakla yükümlü olan tüzel kişilerin, yan hizmet sağlayacakları tesislerinin ilgili yan hizmeti sağlama niteliğine sahip olduğunu TEİAŞ'a sunulacak bir sertifika aracılığıyla belgelendirmeleri esastır. Yan hizmet sertifikaları yan hizmet sunmaya başlamadan önce ve anlaşmada belirlenecek periyotlarla TEİAŞ'a sunulur. Her bir yan hizmet ayrı bir sertifika ile belgelendirilir.

(2) TEİAŞ'ın yaptığı izleme ya da kontroller neticesinde yan hizmet sunan bir tesisin hizmeti gerektiği şekilde sağlamadığının, ilgili yan hizmetler anlaşmasında belirtilen esaslar çerçevesinde tespit edilmesi durumunda, TEİAŞ ilgili tesisin yan hizmet sertifikasının yenilenmesini talep edebilir. TEİAŞ'ın talep etmesi halinde, tüzel kişinin ilgili yan hizmeti sunmaya ilişkin sertifikasını 2 ay içerisinde yenilememesi durumunda, mevcut sertifikası geçersiz sayılır.

(3) Yan hizmet sertifikaları Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde ele alınan performans testlerine dayandırılır. Yan hizmet sağlayan bir tesise ilişkin, yan hizmet anlaşmalarına ve yan hizmet ödemelerine esas teşkil eden hizmet parametreleri performans testleri neticesinde belirlenir ve yan hizmet sertifikasında belirtilir.

(4) Yan hizmet sertifikaları TÜRKAK tarafından akredite edilmiş firmalar tarafından verilir.

(5) Yan hizmet sağlayacak olan bir tüzel kişinin ilgili yan hizmete ilişkin performans testlerini akredite edilmiş firmalar aracılığıyla gerçekleştirmesi ve ilgili yan hizmet sertifikasının alınarak TEİAŞ'a sunulması tüzel kişilerin sorumluluğundadır. İlgili yan hizmete ilişkin performans testleri TEİAŞ'ın gözetiminde gerçekleştirilir.

Yan hizmetlerin izlenmesi, kontrolü ve incelenmesi²

MADDE 9 – (1) TEİAŞ, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği gereği, sağlanan yan hizmetleri izlemek ve kontrol etmekle yükümlüdür. Tüzel kişilerce sunulan yan hizmetlerin izlenmesi ve kontrolü, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde ele alınan usul ve esaslar çerçevesinde, hizmetin sunulduğu tesisin bağlı bulunduğu ilgili BYTM'nin ve/veya Sistem İşletmecisi'nin sorumluluğundadır. Yapılan izleme ve kontroller sonucunda tüzel kişilerce sunulan yan hizmetlerin, ilgili yan hizmet anlaşmaları ve ilgili mevzuatta belirtilen usul ve

² 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

esaslar çerçevesinde sağlanma durumunun ihlal edildiğine ilişkin şüphe oluşması durumunda TEİAŞ, önceden haber vermeksizin hizmetin sunulduğu tesiste durumu inceleyebilir. İlgili tüzel kişi inceleme esnasında gerekli tüm kolaylığı göstermekle yükümlüdür.³

(2) Yan hizmet sağlayacak tesislerin ilgili hizmet için Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde tanımlanmış özellikleri sağlayacak şekilde izlenebilir olmaları esastır. Yan hizmet sunan tüzel kişiler, TEİAŞ'ın izleme sistemi ile veri alışverişi gerçekleştirmek üzere bağlantı kurulması için gerekli yazılım ve donanımı sağlamakla yükümlüdürler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Primer Frekans Kontrolü

Primer frekans kontrol hizmeti tedarik esasları

MADDE 10 - (1) Aşağıda belirtilen üretim tesisleri hariç olmak üzere kurulu gücü 50 MW ve üzerinde olan tüm üretim tesislerinin primer frekans kontrolüne katılımları zorunludur:

- a) Kanal veya nehir tipi hidroelektrik üretim tesisleri,
- b) Rüzgar enerjisine dayalı üretim tesisleri,
- c) Güneş enerjisine dayalı üretim tesisleri,
- ç) Dalga enerjisine dayalı üretim tesisleri,
- d) Gel-git enerjisine dayalı üretim tesisleri.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişinin primer frekans kontrolüne katılmak üzere primer frekans kontrol hizmet anlaşmasını imzalaması zorunludur.

(3) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişiler, üretim tesislerinin toplam kurulu güçlerinin en az primer frekans kontrolüne katılım oranı seviyesinde primer frekans kontrol rezerv miktarı sağlayacak şekilde ve sürekli olarak primer frekans kontrol hizmetine katılmakla yükümlüdürler. Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler sağlamakla yükümlü oldukları primer frekans kontrol rezerv miktarını kendi adlarına kayıtlı üretim tesislerinden ya da bu Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda üretim faaliyeti gösteren başka bir tüzel kişiden sağlayabilirler.

(4) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler, bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen primer frekans kontrolü için ayırmış oldukları rezervleri dengeleme mekanizması kapsamında başka bir piyasaya teklif edemez veya ikili anlaşmalar yoluyla satamazlar.

(5) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen, primer frekans kontrolüne katılımdan muaf tutulan üretim tesisleri, ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişi tarafından talep edilmesi ve TEİAŞ tarafından uygun bulunması durumunda primer frekans kontrol hizmeti sağlamak üzere TEİAŞ ile primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalayabilir. Bu üretim tesisleri tarafından sağlanan primer frekans kontrol rezerv miktarı ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişinin ve/veya başka bir üretim lisansı sahibi tüzel kişinin primer frekans kontrol yükümlülüklerini sağlamak amacıyla ve/veya TEİAŞ tarafından talep edilmesi halinde kullanılabilir.

(6) Primer frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere TEİAŞ tarafından sabit birim bedel üzerinden ödeme yapılması esastır. Primer frekans kontrol hizmeti sağlanması nedeniyle ortaya çıkabilecek enerji açık ya da fazlası enerji dengesizliği kapsamında değerlendirilir.

---

³ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Yönetmelikle eklenmiştir.

Primer frekans kontrol hizmeti tedarik süreci

⁴**MADDE 11 - (1)** Primer frekans kontrol rezerv miktarının tedariki primer frekans kontrol hizmet anlaşmalarına dayalı olarak sağlanır ve aşağıdaki adımlardan meydana gelir:

a) TEİAŞ, bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişiler ile primer frekans kontrol hizmet anlaşmaları imzalar. Bu hizmet anlaşmalarında, primer frekans kontrolüne katılım zorunluluğu bulunan her bir üretim tesisinin, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği çerçevesinde yapılan primer frekans kontrol performans testleri neticesinde tespit edilmiş olan primer frekans kontrol rezerv kapasitesi değerleri yer alır.

b) Sistem İşletmecisi, sistemin ihtiyaç duyduğu primer frekans kontrol yedeğini tespit eder ve primer frekans kontrolüne katılmakla yükümlü her bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin sağlaması gereken asgari primer frekans kontrolüne katılım oranını ihtiyaç olması durumunda günceller. Primer frekans kontrolüne katılım oranı, Sistem İşletmecisi tarafından tespit edilen toplam primer frekans kontrol yedeğinin, üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerin adına kayıtlı bulunan ve bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip tüm üretim tesislerinin toplam kurulu gücüne bölünmesi suretiyle hesaplanır. Primer frekans kontrolüne katılmakla yükümlü üretim faaliyeti gösteren her bir tüzel kişinin sağlaması gereken asgari primer frekans kontrolüne katılım oranı %5'in üzerinde tespit edilmez. Primer frekans kontrolüne katılım oranı TEİAŞ tarafından en az yılda 1 kez yeniden hesaplanır. Bu orandaki değişiklikler TEİAŞ'ın önerisi ile Kurul Kararı aracılığıyla yürürlüğe girer. Primer frekans kontrolüne katılım oranındaki değişikliklerin, değişikliğin geçerli olacağı tarihten en az 1 ay önce belirlenmesi ve ayrıca Sistem İşletmecisi tarafından üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere PYS aracılığıyla duyurulması esastır.

c) Üretim faaliyeti gösteren her bir tüzel kişinin sağlamakla yükümlü olduğu primer frekans kontrol rezerv miktarı, bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı bulunan ve bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrası gereği primer frekans kontrol hizmetine katılım zorunluluğu bulunan üretim tesislerinin toplam kurulu gücü ile primer frekans kontrolüne katılım oranının çarpımı suretiyle hesaplanır ve ilgili tüzel kişinin primer frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamında yer alır.

ç) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerin sağlamakla yükümlü oldukları primer frekans kontrol rezerv miktarını kendi adlarına kayıtlı üretim tesislerinden karşılayamayacak olması veya karşılamamayı tercih etmeleri durumunda, ilgili tüzel kişiler sağlamakla yükümlü oldukları primer frekans kontrol rezerv miktarının tamamını ya da bir kısmını, Sistem İşletmecisi'nin onayını almak koşuluyla, üretim faaliyeti gösteren başka bir tüzel kişiden sağlarlar.

d) Primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalamış bulunan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler kendi adlarına kayıtlı üretim tesislerince ve/veya başka bir tüzel kişiden bir gün sonrası için sağlayacakları primer frekans kontrol rezerv miktarını her gün en geç saat 16:00'a kadar kesinleşmiş gün öncesi üretim/tüketim programları ile beraber, saatlik bazda Sistem İşletmecisi'ne PYS aracılığıyla bildirir. Bildirilen bu değerlerin primer frekans kontrol hizmet anlaşmalarında belirtilen, üretim tesislerinin MW cinsinden sağlayabilecekleri azami ve asgari primer frekans kontrol rezerv kapasiteleri dahilinde olması esastır.

e) Primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalamış bulunan ve portföyünde termik, doğalgaz, hidrolik ve diğer çeşit üretim tesisleri bulunan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerin kendi adlarına kayıtlı üretim tesislerince bir gün sonrası için sağlayacakları primer frekans kontrol rezerv miktarını mümkün olması halinde termik üretim tesislerine öncelik verecek şekilde Sistem İşletmecisi'ne bildirmeleri esastır.

---

⁴ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

f) Sistem İşletmecisi, üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler tarafından yapılan bildirimleri her gün saat 17:00'a kadar kontrol ederek yapılan bildirimlerin sistem kısıtlarını ihlal edip etmediğini ve yapılan bildirimlerin primer frekans kontrol hizmet anlaşmasında yer alan azami ve asgari primer frekans kontrol rezerv kapasiteleri dahilinde olup olmadığını tespit eder. Sistem İşletmecisi uygun olmayan bildirimlere ilişkin ilgili üretim tesisi ile bağlantıya geçerek gerekli düzeltmelerin yapılması için 1 saatlik süre tanır. Yapılacak değişikliğin dengeleme güç piyasası kapsamında sunulan yük alma, yük atma tekliflerinde bir değişiklik yapma ihtiyacı doğurması durumunda, bu durum Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği kapsamında, dengeleme güç piyasasına verilen tekliflerde değişiklik yapılmasına ilişkin teknik gereklilik olarak değerlendirilir.

g) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerin Sistem İşletmecisi'ne yaptığı bildirimler neticesinde kendi adlarına ya da başka bir üretim lisansı sahibi tüzel kişi aracılığıyla sağlamayı taahhüt ettikleri primer frekans kontrol rezerv miktarının yükümlülüklerini karşılamaması durumunda, gerekli primer frekans kontrol yedeği Sistem İşletmecisi tarafından, dengeleme birimi niteliğindeki üretim tesislerinin yük alma, yük atma teklifleri dikkate alınarak sağlanır. Bu kapsamda verilen talimatların etiket değeri 2 (iki) olarak belirlenir. Bu kapsamda verilen 2 etiket değerine sahip talimatlara ilişkin oluşan maliyet bu Yönetmeliğin 25 inci maddesi uyarınca hesaplanır ve sistem işletim bedeli vasıtasıyla karşılanır. Bu şekilde yükümlülüklerini karşılamayan üretim lisansı sahibi tüzel kişiler için bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkralarında ele alınan cezai yaptırımlar uygulanır.

ğ) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler, Sistem İşletmecisi'ne bildirmiş oldukları ve Sistem İşletmecisi tarafından onaylanan primer frekans kontrol rezerv miktarı kadar kapasiteyi emreamade tutarak ve primer frekans kontrol tepkisi vermek suretiyle primer frekans kontrolüne katılırlar.

Primer frekans kontrol hizmet anlaşmaları

MADDE 12 - (1) Primer frekans kontrol hizmetinin sağlanmasına ilişkin, primer frekans kontrolüne katılmakla yükümlü üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ve primer frekans kontrolüne katılmaktan muaf olup kendi isteği ile katılmak isteyen ve TEİAŞ tarafından uygun bulunan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında, TEİAŞ tarafından hazırlanıp Kurul tarafından onaylanan standart primer frekans kontrol hizmet anlaşmaları imzalanır. Bu kapsamda primer frekans kontrolüne katılacak üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile primer frekans kontrol hizmeti sağlayacak tüm üretim tesislerini kapsayacak şekilde tek bir primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalanması esastır.

(2) Bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip yeni bir üretim tesisinin ticari işletmeye geçebilmesi için, geçici kabul işlemlerinin tamamlanmasından önce TEİAŞ ile üretim faaliyeti gösterecek lisans sahibi tüzel kişi arasında bir primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalanması ya da söz konusu üretim tesisinin üretim faaliyeti gösteren ilgili tüzel kişi tarafından daha önce imzalanmış olan bir primer frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamına dahil edilmesi esastır.

⁵(3) 4/8/2002 tarihli ve 24836 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde, primer frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamında yer alan bir üretim tesisinin başka bir tüzel kişiye devri, lisansın sona ermesi veya lisansın iptal edilmesi durumunda, ilgili üretim tesisi primer frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamından çıkarılır. İlgili üretim tesisinin lisansının başka bir tüzel kişiye devredildiği durumlarda, üretim tesisinin lisansına sahip tüzel kişi ile primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalanması ya da söz konusu üretim tesisinin üretim faaliyeti gösteren ilgili tüzel

⁵ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

kişi tarafından daha önce imzalanmış olan bir primer frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamına dahil edilmesi esastır.

(4) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında imzalanacak olan primer frekans kontrol hizmet anlaşmalarının en az aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi esastır;

a) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerce primer frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamındaki her bir üretim tesisi için Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde yer alan primer frekans kontrolüne ilişkin şartların sağlanıp sağlanmadığına ilişkin primer frekans kontrol performans testleri sonuçlarını içerir belgeler,

b) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin MW cinsinden sağlamakla yükümlü olduğu primer frekans kontrol rezerv miktarı,

c) Anlaşmada belirtilen sınırlar içinde kalmak kaydıyla yükümlülüğü kadar primer frekans kontrol rezerv miktarının sağlanacağına ilişkin anlaşma süresince garanti edildiğini gösterir taahhütname,

ç) Anlaşmanın ilgili tüzel kişi adına kayıtlı üretim tesislerinden hangilerini kapsadığı ve bu üretim tesislerinin teknik özellikleri,

d) Anlaşma kapsamında yer alan üretim tesisleri için primer frekans kontrol performans testleri sonucunda belirlenen MW cinsinden sağlayabilecekleri azami ve asgari primer frekans kontrol rezerv kapasiteleri.

Primer frekans kontrolü yükümlülüğünün transferi

MADDE 13 - (1) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler sağlamakla yükümlü oldukları primer frekans kontrol rezerv miktarının tamamını ya da bir kısmını primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalamış olan başka bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiden sağlayabilirler.

(2) Primer frekans kontrol rezerv miktarının başka bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi tarafından sağlanabilmesi için imzalamış olduğu primer frekans kontrol hizmet anlaşması nedeniyle yükümlü olan tüzel kişinin ve yükümlülüğün transfer edildiği tüzel kişinin bir gün öncesinde saat 16:00'a kadar Sistem İşletmecisi'ne PYS aracılığıyla bildirimde bulunması esastır.

(3) Primer frekans kontrolü yükümlülüğünün transferi Sistem İşletmecisi'nin onayı ile birlikte geçerlilik kazanır.

Primer frekans kontrol birim hizmet bedelinin hesaplanması

MADDE 14 - (1) Primer frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere ödenecek birim hizmet bedelinin (YTL/MWh) Fiyat Tespit Komisyonunca 3'er aylık dönemler için belirlenmesi esastır. Her bir üretim tesisi için saatlik primer frekans kontrol tesis kapasite bedeli aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$TKB_{u,s} = \max\left[\left(\left(SMF_{s,d-3} \times \left(OSMF_{d-1} / OSMF_{d-5}\right)\right) - \left(TF_{y,u,d-3} \times \left(OTF_{y,u,d-1} / OTF_{y,u,d-5}\right)\right)\right), 0\right] \times SYD_s$$

(1)

(2) Bu formülde geçen;

$TKB_{u,s}$ hesaplanan primer frekans kontrol birim hizmet bedelinin geçerli olacağı "d+1" dönemine ilişkin, "u" üretim tesisi için "s" saatinde Primer Frekans Kontrolü sağlamasından dolayı ortaya çıkan Tesis Kapasite Bedeli (YTL/MWh),

$SMF_{s,d}$ Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği uygulamaları uyarınca hesaplanarak PYS aracılığıyla duyurulan, "d" döneminin "s" saatine ilişkin Saatlik Sistem Marjinal Fiyatını (YTL/MWh),

$OSMF_d$ "d" dönemine ilişkin Ortalama Saatlik Sistem Marjinal Fiyatını (YTL/MWh),

$TF_{y,u,d}$	“y” yakıt tipine dayalı “u” üretim tesisi için kullanılacak ve “d” dönemine ilişkin her bir saatte yük alma teklifi veren “y” yakıt tipine dayalı her bir üretim tesisi için geçerli olan, “y” yakıt tipine dayalı üretim tesisinin Yük Alma Teklif Fiyatlarının ağırlıklı ortalamasının, “y” yakıt tipine dayalı üretim tesisleri için ortalamasını (YTL/MWh),
$OTF_{y,u,d}$	“y” yakıt tipine dayalı “u” üretim tesisi için kullanılacak ve “d” dönemine ilişkin her bir saatte yük alma teklifi veren “y” yakıt tipine dayalı her bir üretim tesisi için geçerli olan yük alma teklif fiyatlarının ağırlıklı ortalamasının, “y” yakıt tipine dayalı tüm üretim tesisleri için ortalaması alınmak suretiyle hesaplanan Ortalama Teklif Fiyatını (YTL/MWh),
SYD_s	“s” saatinde sistemde enerji açığı olması durumunda 1, sistemde enerji fazlası olması ya da sistemin dengede olması durumunda 0 değerini alan Sistem Yönü Değişkenini,
d	primer frekans kontrol birim hizmet bedeli hesaplamalarında kullanılan 3’er aylık dönemlerden her biri,
d-K	primer frekans kontrol birim hizmet bedeli hesaplamalarının yapıldığı d döneminin başlangıcından (3xK) ay öncesi başlayıp 3x(K-1) ay öncesi sona eren dönemi,

ifade eder.

(3) Primer frekans kontrol birim hizmet bedeli Fiyat Tespit Komisyonunca aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$PBHB_{d+1} = \left(\sum_{u=1}^k \sum_{s=1}^m (TKB_{u,s} \times KG_u \times PKO) \right) / \left(\sum_{u=1}^k (KG_u \times PKO) \times m \right) \quad (2)$$

ifade eder.

(4) Bu formülde geçen;

$PBHB_{d+1}$	“d+1” dönemine ilişkin Primer Frekans Kontrol Birim Hizmet Bedelini (YTL/MWh),
$TKB_{u,s}$	“u” üretim tesisi için “s” saatinde Primer Frekans Kontrolü sağlamasından dolayı ortaya çıkan ve bu maddenin birinci fıkrası uyarınca hesaplanan Tesis Kapasite Bedelini (YTL/MWh),
KG_u	“u” üretim tesisinin Kurulu Gücünü (MW),
PKO	Geçerli Primer Frekans Kontrolüne Katılım Oranını,
d+1	tespit edilen primer frekans kontrol birim hizmet bedelinin geçerli olacağı 3 aylık dönemi,
k	bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi sayısını,
m	d-3 döneminde yer alan saat sayısını,

ifade eder.

(5) Fiyat Tespit Komisyonu tarafından belirlenen birim hizmet bedeli, bedelin geçerli olacağı dönemin başlangıcından en az 1 ay öncesinden TEİAŞ tarafından Kuruma sunulur ve Kurul onayı ile primer frekans kontrol hizmeti sağlayan tüm üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere sabit olarak uygulanmak üzere yürürlüğe girer.

(6) İmzalanan primer frekans kontrol hizmet anlaşmaları uyarınca üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere primer frekans kontrol rezerv miktarını sağladıkları toplam süre ve miktar için belirlenen birim hizmet bedeli üzerinden ödeme yapılır.

Primer frekans kontrol hizmetinin ücretlendirilmesi

6MADDE 15 - (1) Primer frekans kontrol hizmet anlaşmasına uygun olarak, kendi ve devralmış olduğu yükümlülükleri gereği primer frekans kontrol hizmeti sağlamış olan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere bir fatura dönemi için ödenecek tutar aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$PFKT_{p,f} = \sum_{p=1}^l \left(PBHB_f \times \sum_{s=1}^k (PFKRM_{p,f,u,s} \times KS_{p,f,u,s}) \times CK_{p,f,u} \right) \quad (3)$$

(2) Bu formülde geçen;

$PFKT_{p,f}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin “f” fatura döneminde sağladığı toplam primer frekans kontrol rezerv miktarından dolayı tahakkuk ettirilecek alacak tutarını (YTL),

$PBHB_f$ f” fatura dönemi için Kurul tarafından onaylanmış olan ve bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca hesaplanan Primer Frekans Kontrol Birim Hizmet Bedelini (YTL/MWh),

$PFKRM_{p,f,u,s}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı “u” üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş biriminin, “f” fatura dönemindeki “s” saatinde sağlamak üzere Sistem İşletmecisi’ne PYS aracılığıyla bildirdiği ve Sistem İşletmecisi tarafından onaylanan Primer Frekans Kontrol Rezerv Miktarını (MW),

$KS_{p,f,u,s}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı “u” üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş biriminin, “f” fatura dönemindeki “s” saatinin tamamında, primer frekans kontrol rezerv miktarını sağlamak üzere Sistem İşletmecisi’ne bildirimde bulunduğu ve primer frekans tepkisi verebilecek şekilde çalışarak primer frekans kontrol rezervini sağladığı ilgili BYTM tarafından tespit edildiği durumda “1”, “s” saatinde en az 1 kere primer frekans kontrol rezerv miktarını sağlamadığı tespit edildiği durumda “0” değerini alan primer frekans kontrolüne Katılım Süresini (saat),

$CK_{p,f,u}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı “u” üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş biriminin, “f” fatura dönemi için bu yönetmeliğin 16 ncı maddesi çerçevesinde hesaplanan primer frekans kontrol ceza tutarının “0” olması durumunda “1”, diğer durumlarda “0” olarak belirlenen Ceza Katsayısını,

K f” fatura döneminde yer alan saat sayısını,

l “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı ve primer frekans kontrol hizmeti sağlayan, üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş birimi sayısını

ifade eder.

(3) Bu maddenin 1 ve 2 nci maddesinde geçen, primer frekans kontrolüne katılım süresinin belirlenmesinde BYTM’ler aşağıdaki veri ve bilgileri dikkate alırlar;

a) Primer frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim tesislerinde bulunan kayıt cihazlarından elde edilen veri ve bilgiler,

b) TEİAŞ’a ait SCADA sisteminden elde edilen veri ve bilgiler,

c) ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişilerce PYS aracılığıyla yapılan bildirimler,

ç) ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişilerce üretim tesislerinin emre amadelik durumlarına ilişkin Sistem İşletmecisi ve/veya BYTM’lere yapılan bildirimler.

(4) Primer frekans kontrol rezerv miktarı sağlamak üzere Sistem İşletmecisi’ne bildirimde bulunmuş olan bir üretim tesisinin, dengeleme güç piyasası kapsamında Sistem İşletmecisi’nden almış olduğu bir yük atma talimatı sebebiyle devre harici olması durumunda, ilgili üretim tesisinin bu süre boyunca gün öncesinden bildirimde bulunmuş olduğu primer frekans kontrol rezerv miktarını sağladığı kabul edilir ve bu süre primer frekans kontrolüne katılım süresine dahil edilir.

⁶ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

(5) Sistem frekansında gün içinde sekiz saatlik dilimlerle meydana gelen ± 50 mHz'i aşan en büyük genlikli en az birer sapmayı içeren kontrol noktaları MYTM tarafından örnekleme yöntemi ile seçilerek üreticiler ve BYTM'lere bildirilir. Bildirilen durumlar için BYTM'ler tarafından primer frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim tesislerinin vermiş oldukları primer frekans kontrol tepkilerini kontrol etmek üzere, PYS'de belirtilen primer frekans kontrol rezerv miktarlarının, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğine göre frekansta meydana gelen değişim ve hız eğimi ile orantılı olarak sağlanıp sağlanmadığı incelenir. Bildirilen rezerv miktarını, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen tolerans dahilinde sağlayan üretim tesislerine ilişkin katılım süresi değeri "1", belirtilen toleransın dışında tepki verdiği tespit edilen üretim tesislerine ilişkin katılım süresi değeri "0" olarak belirlenir. Bu kapsamda MYTM tarafından belirlenen ve birbirini takip eden iki kontrol noktasında da üretim tesislerinin bildirmiş oldukları primer frekans kontrol rezerv miktarlarını Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen tolerans dahilinde sağlamaları halinde bahse konu kontrol noktaları arasındaki saatler için primer frekans kontrol hizmetinin sağlandığı kabul edilir. Üretim tesisinin primer frekans kontrol tepkisini sağlayamadığı tespit edilen kontrol noktalarında, MYTM tarafından tespit edilen bir önceki ve bir sonraki kontrol noktaları arasında frekansta meydana gelen ± 50 mHz'i aşan değişim ve hız eğimi ile orantılı olarak tepki vermediği belirlenen saatler tespit edilerek, bu saatler için katılım süresi değeri "0" olarak belirlenir. Yapılan incelemeler çerçevesinde primer frekans kontrol tepkisini Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen tolerans dahilinde sağlamadığı tespit edilen üretim lisansı sahibi tüzel kişilere bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinde belirtilen cezai yaptırımlar uygulanır.

Primer frekans kontrol hizmetine ilişkin cezai yaptırımlar

⁷**MADDE 16** - (1) Devrede olan bir üretim tesisinin arıza sebebiyle veya dengeleme güç piyasası kapsamında Sistem İşletmecisi'nden almış olduğu bir yük atma talimatı sebebiyle devre harici olması durumları hariç olmak üzere, bir üretim tesisinin, Sistem İşletmecisi'ne bildirimde bulunulan primer frekans kontrol rezerv miktarını, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirlenen tolerans dışında hizmet verdiği tespit edilmesinde, ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişiye ihlalin söz konusu olduğu fatura dönemi için kesilecek ceza tutarı aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$PFKCT_{p,f} = \sum_{u=1}^l \left[PBHB_f \times \frac{\sum_{s=1}^k PFKRM_{p,f,u,s}}{BST_{p,f,u}} \times 5 \times \left(\left(\sum_{s=1}^k (1 - KS_{p,f,u,s}) \right) + 250 \right) \times \max \left(\min \left(\sum_{s=1}^k (1 - KS_{p,f,u,s}) - 10, 1 \right), 0 \right) \right]$$

(3/A)

(2) Bu formülde geçen;

$PFKCT_{p,f}$ "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin "f" fatura döneminde Sistem İşletmecisi'ne bildirimde bulunulan primer frekans kontrol rezerv miktarının, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirlenen tolerans dışında hizmet verdiği tespitinden dolayı tahakkuk ettirilecek Primer Frekans Kontrol Ceza Tutarını (TL),

$PBHB_f$ "f" fatura dönemi için Kurul tarafından onaylanmış olan ve bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca hesaplanan Primer Frekans Kontrol Birim Hizmet Bedelini (TL/MWh),

$PFKRM_{p,f,u,s}$ "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı "u" üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veri-çekiş biriminin, "f" fatura dönemindeki "s" saatinde

⁷ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

sağlamak üzere Sistem İşletmecisi'ne PYS aracılığıyla bildirdiği ve Sistem İşletmecisi tarafından onaylanan Primer Frekans Kontrol Rezerv Miktarını (MW),

BST_{p,f,u} "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı "u" üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş biriminin, "f" fatura döneminde Sistem İşletmecisi'ne bildirimde bulunulan primer frekans kontrol rezerv miktarının "0" MW değerinden büyük olduğu saatler için Bildirim Süresi Toplamını (saat),

KS_{p,f,u,s} "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı "u" üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş biriminin, "f" fatura dönemindeki "s" saatinin tamamında, primer frekans kontrol rezerv miktarını sağlamak üzere Sistem İşletmecisi'ne bildirimde bulunduğu ve primer frekans tepkisi verebilecek şekilde çalışarak primer frekans kontrol rezervini sağladığı ilgili BYTM tarafından tespit edildiği durumda "1", "s" saatinde en az 1 kez primer frekans kontrol rezervini sağlamadığı tespit edildiği durumda "0" değerini alan, primer frekans kontrolüne Katılım Süresini (saat),

K "f" fatura döneminde yer alan saat sayısını,

L "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisi adına kayıtlı ve primer frekans kontrol hizmeti sağlayan, üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş birimi sayısını

ifade eder.

(3) Devrede olan bir üretim tesisinin ünite/ünitelerinin, beklenmedik işletme şartları ve/veya arıza sebebiyle devre harici olması veya minimum kararlı üretim düzeyinin altına düşmesi durumunda, olayı müteakiben önce sözlü daha sonra da takip eden ilk iş gününde ilgili BYTM'ye yazılı bildirimde bulunulması koşulu ile, ilgili gün için bu maddenin birinci ve beşinci fıkrasında belirtilen cezai yaptırımlar uygulanmaz. Üretim tesisinin herhangi bir gün saat 08:00 sonrasında devre harici olması durumunda ayrıca takip eden gün için de devre harici olan üretim tesisinin primer frekans kontrol hizmeti sağlayamamasından dolayı cezai yaptırım uygulanmaz. Üretim tesisinin bu süre içinde devreye girmesi durumunda, üretim tesisinin KGÜP seviyesine çıkması ile birlikte yükümlülüğü yeniden başlar. Devre harici olma durumunun takip eden günlerde de devam etmesi halinde üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin yükümlülüğünü, adına kayıtlı bulunan diğer üretim tesislerinden veya yükümlülüğün transferi yoluyla primer frekans kontrol hizmet anlaşması imzalamış olan başka bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiden sağlaması esastır.

(4) Bu yönetmeliğin 15 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca primer frekans kontrol tepkisini Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen toleransın dışında verdiği tespit edilen üretim lisansı sahibi tüzel kişilerin bu ihlale bir fatura dönemi içinde 60 saat dilimi ve üzeri sayıda düşmesi durumunda TEİAŞ, ihlalin devamını engellemek için ilgili fatura dönemi içerisinde yazılı uyarıda bulunur. İlgili yıl içerisinde uyarı yazısını takip eden herhangi bir fatura döneminde de üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi tarafından ihlalin aynı şekilde devam ettirilmesi halinde TEİAŞ, ihlalin ayrıntılarını içeren bir rapor düzenleyerek Kurum'a başvurur.

(5) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin bu yönetmeliğin 11 inci maddesinin birinci fıkrası (g) bendi uyarınca sağlamakla yükümlü olduğu primer frekans kontrol rezerv miktarının en az %90'ını kapsayacak şekilde bildirimde bulunmakta ihlale düştüğü bir fatura dönemi için 20 saat dilimi ve üzeri sayıda tespit edilirse TEİAŞ, ihlalin devamını engellemek için ilgili fatura dönemi içerisinde yazılı uyarıda bulunur. İlgili yıl içerisinde uyarı yazısını takip eden herhangi bir fatura döneminde de üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi tarafından ihlalin aynı şekilde devam ettirilmesi halinde TEİAŞ, ihlalin ayrıntılarını içeren bir rapor düzenleyerek ilgili fatura dönemini takip eden fatura döneminde Kurum'a başvurur.

(6) Kurum, raporu inceleyerek ihlal tespiti halinde ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiye Kanununun 11 inci maddesi uyarınca yaptırım uygular."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sekonder Frekans Kontrolü

Sekonder frekans kontrol hizmeti tedarik esasları

MADDE 17 - (1) Aşağıda belirtilen üretim tesisleri hariç olmak üzere kurulu gücü 100 MW ve üzerinde olan tüm üretim tesislerinin Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde tanımlandığı şekilde, otomatik üretim kontrol sistemi tarafından gönderilecek sinyalleri alan ve işleyen teçhizat vasıtasıyla sekonder frekans kontrol hizmeti verebilme özelliğine sahip olmaları zorunludur:

- a) Kanal veya nehir tipi hidroelektrik üretim tesisleri,
- b) Rüzgar enerjisine dayalı üretim tesisleri,
- c) Güneş enerjisine dayalı üretim tesisleri,
- ç) Dalga enerjisine dayalı üretim tesisleri,
- d) Gel-git enerjisine dayalı üretim tesisleri,
- e) Kojenerasyon tesisleri,
- f) Jeotermal üretim tesisleri,

g) bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihte devrede olup Otomatik Üretim Kontrol Sistemi teçhizatı bulunmayan üretim tesisleri.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişinin sekonder frekans kontrolüne katılmak üzere TEİAŞ'a başvuruda bulunarak sekonder frekans kontrol hizmet anlaşması imzalaması zorunludur. Bu tüzel kişilerin TEİAŞ ile imzalamış oldukları anlaşma doğrultusunda bu Yönetmeliğin 21 inci maddesi çerçevesinde TEİAŞ tarafından seçilmesi durumunda, sekonder frekans kontrolüne katılmaları zorunludur.

(3) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesislerinden alınacak sekonder frekans kontrolü rezerv miktarı, bu Yönetmelikte ele alınan usuller çerçevesinde Sistem İşletmecisi tarafından verilen talimatlar neticesinde ilgili üretim tesisleri tarafından sağlanır.

(4) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen, sekonder frekans kontrol hizmeti verebilme özelliğine sahip olmaktan muaf tutulan üretim tesisleri, ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişi tarafından talep edilmesi ve TEİAŞ tarafından uygun bulunması durumunda sekonder frekans kontrol hizmeti sağlamak üzere TEİAŞ ile sekonder frekans kontrol hizmet anlaşması imzalayabilirler.

(5) Sistem İşletmecisi'nin sekonder frekans kontrolü hizmeti sağlayacak üretim tesislerini sistem kısıtlarını dikkate alarak ve toplam sekonder frekans kontrol hizmeti maliyetini en aza indirecek şekilde seçmesi esastır.

(6) TEİAŞ tarafından sekonder frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere yapılacak ödemelerde, ilgili üretim tesisine ilişkin ortalama fırsat maliyetinin karşılanması esastır. Sekonder frekans kontrol hizmeti sağlanması nedeniyle ortaya çıkan enerji açık ya da fazlası enerji dengesizliği kapsamında değerlendirilir.

Sekonder frekans kontrol hizmeti tedarik süreci

MADDE 18 - (1) Sekonder frekans kontrol rezerv miktarının tedariki bu Yönetmelik ve sekonder frekans kontrol hizmet anlaşmalarına dayalı olarak sağlanır ve aşağıdaki adımlardan meydana gelir:

a) TEİAŞ, bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişiler ile sekonder frekans kontrol hizmet anlaşmaları imzalar.

b) Sistem İşletmecisi, sistemin ihtiyaç duyduğu sekonder frekans kontrol yedeğini tespit eder ve üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere PYS aracılığıyla duyurur.

c) Her gün saat 14:⁰⁰ – 15:⁰⁰ arasında;

1) Sistem İşletmecisi bir önceki güne ait her bir saat için sekonder frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim tesislerinin ortalama fırsat maliyetlerini, 23 üncü maddede belirtilen formülü kullanarak, ilgili saate ilişkin dengeleme güç piyasasında belirlenen sistem marjinal fiyatları ve ilgili üretim tesisi ile ilişkili yük alma teklif fiyatlarına göre hesaplar,

2) Sistem İşletmecisi sekonder frekans kontrolü sunmuş olan üretim tesislerine, oluşan ortalama fırsat maliyetlerine ilişkin bildirimde bulunur.

ç) Sekonder frekans kontrol anlaşması imzalamış üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler, herhangi bir sekonder frekans kontrol rezerv miktarı ayırmaksızın dengeleme güç piyasasına yük alma, yük atma tekliflerini verirler.

d) Her gün saat 17:⁰⁰ – 18:³⁰ arasında;

1) Sistem İşletmecisi, bir sonraki güne ait her bir saat için sekonder frekans kontrol hizmeti sağlayacak üretim tesislerini 21 inci maddede belirtilen esaslar doğrultusunda PYS'nin sekonder frekans kontrol modülü aracılığıyla tespit eder,

2) Sistem İşletmecisi sekonder frekans kontrol hizmeti sunacak olan üretim tesislerine, sağlama yükümlülükleri bulunan sekonder frekans kontrol rezerv miktarına ilişkin talimat verir.

e) Sekonder frekans kontrol hizmeti sunacak olan üretim tesisleri Sistem İşletmecisi'nin bildirmiş olduğu sekonder frekans kontrol rezerv miktarı kadar kapasiteyi emreamade tutmak ve sekonder frekans kontrol tepkisi vermek suretiyle sekonder frekans kontrolüne katılırlar.

Sekonder frekans kontrol hizmet anlaşmaları

MADDE 19 - (1) Bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişi ile TEİAŞ arasında TEİAŞ tarafından hazırlanıp Kurul tarafından onaylanan standart sekonder frekans kontrol hizmet anlaşmaları imzalanır. Sekonder frekans kontrolüne katılmakla yükümlü üretim tesisi lisansına sahip her bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi ile bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip tüm üretim tesislerini kapsayacak şekilde tek bir sekonder frekans kontrol hizmet anlaşması imzalanması esastır.

(2) Bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip yeni bir üretim tesisinin ticari işletmeye geçebilmesi için, geçici kabul işlemlerinin tamamlanmasından önce TEİAŞ ile üretim faaliyeti gösterecek ilgili lisans sahibi tüzel kişi arasında bir sekonder frekans kontrol hizmet anlaşması imzalanması ya da söz konusu üretim tesisinin üretim faaliyeti gösteren ilgili tüzel kişi tarafından daha önce imzalanmış olan bir sekonder frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamına dahil edilmesi esastır.

(3) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında imzalanacak olan sekonder frekans kontrol hizmet anlaşmalarının en az aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi esastır;

a) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerce sekonder frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamındaki her bir üretim tesisi için sekonder frekans kontrolüne ilişkin şartların sağlanıp sağlanmadığına ilişkin sekonder frekans kontrol performans testleri sonuçlarını içerir belgeler,

b) Anlaşmada belirtilen sınırlar içinde kalmak kaydıyla Sistem İşletmecisi tarafından talimat verildiği takdirde sekonder frekans kontrol rezerv miktarının sağlanacağına ilişkin anlaşma süresince garanti edildiğini gösterir taahhütname,

c) Anlaşmanın ilgili tüzel kişi adına kayıtlı üretim tesislerinden hangilerini kapsadığı ve bu üretim tesislerinin teknik özellikleri,

ç) Anlaşma kapsamında yer alan üretim tesisleri için sekonder frekans kontrol performans testleri sonucunda belirlenen MW cinsinden sağlayabilecekleri sekonder frekans kontrol rezerv kapasiteleri.

Ortalama fırsat maliyetinin hesaplanması ve bildirilmesi

MADDE 20 - (1) Her gün saat 14:⁰⁰ – 15:⁰⁰ arasında, Sistem İşletmecisi bir önceki güne ait her bir saat için sekonder frekans kontrol hizmeti sağlayan üretim tesislerinin ortalama fırsat maliyetlerini, dengeleme güç piyasasında ilgili saat için hesaplanan sistem marjinal fiyatları ve ilgili üretim tesisinin yük alma teklif fiyatlarını dikkate alarak 23 üncü maddede belirtilen formüle dayalı olarak hesaplar. Sistemin dengeleme güç piyasasında yük atma yönünde olduğu saatler için ortalama fırsat maliyeti sıfırdır. Sistem İşletmecisi bir önceki gün sekonder frekans kontrolü sunmuş olan üretim tesislerine, oluşan ortalama fırsat maliyetlerine ilişkin bildirimde bulunur.

Sekonder frekans kontrolü sağlayacak üretim tesislerinin seçilmesi

MADDE 21 - (1) Sekonder frekans kontrolü sağlayacak üretim tesislerinin seçilmesi sistem kısıtlarını dikkate alınarak ve tüm sistem için mümkün olan en düşük sekonder frekans kontrol maliyeti sağlanacak şekilde, kesinleşmiş gün öncesi üretim/tüketim programları ve dengeleme güç piyasasına verilen yük alma, yük atma teklifleri dikkate alınarak PYS'nin sekonder frekans kontrol modülü aracılığıyla gerçekleştirilir.

(2) Sekonder frekans kontrolü sağlayacak üretim tesislerinin seçimi süreci her gün saat 17:⁰⁰ - 18:³⁰ arasında, ilgili günün her bir saati için yürütülür ve aşağıdaki adımlardan meydana gelir:

a) Sistem İşletmecisi tarafından bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesislerinden sekonder frekans kontrolü sağlayabilecek KGÜP seviyesinde olan üretim tesislerinin verdikleri yük alma tekliflerinin ağırlıklı ortalaması her bir saat için azalan fiyat sırasına dizilir. Sıralama yapılırken fiyatlar her bir üretim tesisi için yük alma teklif fiyatlarının ağırlıklı ortalaması, miktarlar ise yük alma teklif miktarları ve üretim tesislerinin sağlayabilecekleri azami ve asgari sekonder frekans kontrol rezerv kapasiteleri dikkate alınarak oluşturulur.

b) Oluşturulan sıralamaya göre ilgili günün her bir saati için en yüksek ortalama yük alma teklif fiyatına sahip üretim tesisinden başlayarak azalan ortalama yük alma teklif fiyatı sırasıyla sekonder frekans kontrolü sağlayacak üretim tesisleri sekonder frekans kontrol yedeği ihtiyacını karşılayacak şekilde seçilir.

(3) Herhangi bir saat için sıralamayı oluşturan üretim tesislerinin sekonder frekans kontrol rezerv miktarları toplamının sekonder frekans kontrol yedeği ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalması durumunda aşağıdaki adımlar yürütülür.

a) Dengeleme güç piyasası kapsamında, sekonder frekans kontrol tepkisi sağlayan dengeleme birimlerinin ilgili saat için fiyat sırasına dizilen yük alma ve yük atma teklifleri arasından sistem kısıtları dikkate alınarak mümkün olan en düşük maliyet sağlanacak şekilde seçim yapılarak sekonder frekans kontrol tepkisi sağlanabilecek kapasite yük alma, yük atma talimatlarıyla oluşturulur.

b) Sekonder frekans kontrol tepkisi sağlanabilmesi amacıyla oluşturulan kapasitenin sistemde enerji dengesizliğine yol açmaması için gereken yük alma veya yük atma talimatları sistem kısıtları dikkate alınarak mümkün olan en düşük maliyet sağlanacak şekilde verilir.

(4) Sekonder frekans kontrol hizmeti sağlamak üzere Sistem İşletmecisi tarafından talimat verilen üretim tesislerinin emre amadeliklerinde saat 18:30'dan sonra değişiklik olması durumunda, Sistem İşletmecisi bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında ele alınan yöntemleri kullanarak sekonder frekans kontrol hizmeti verecek üretim tesislerini belirleyebilir ve bu üretim tesislerine talimat vererek hizmet vermelerini talep edebilir.

⁸(5) Sekonder frekans kontrol tepkisi sağlanabilmesi için kapasite oluşturmak veya bu işlem sırasında sistemde ortaya çıkabilecek enerji dengesizliğini önlemek amacıyla verilen yük alma ve yük atma talimatları 2 (iki) kodu ile etiketlenir ve ilgili saat için sistem marjinal fiyatının belirlenmesinde dikkate alınmaz.

Sekonder frekans kontrol hizmetine ilişkin talimatlar

MADDE 22 - (1) Sekonder frekans kontrol hizmeti sağlamak üzere seçilen üretim tesislerine ilgili günün her bir saati için sağlamaları gereken sekonder frekans kontrol rezerv miktarı öncelikle PYS aracılığıyla bildirilir. PYS aracılığıyla bildirilen talimatların gerekli görülmesi durumunda ayrıca telefon aracılığıyla da bildirilmesi esastır.

(2) Sekonder frekans kontrol hizmeti sağlamak üzere seçilen üretim tesislerinin üretimlerini talimatta belirtilen sekonder frekans kontrol rezerv miktarını sağlayacak şekilde gerçekleştirmeleri esastır. Sistem İşletmecisi tarafından kabul edilebilir geçerli bir sebep olmaksızın, kendisine bildiri yapılan talimatları, talimatında belirtilen şekilde yerine getirmeyen ilgili üretim tesislerine Sistem İşletmecisi, bu tür ihlallerin ortadan kaldırılması için yazılı uyarıda bulunur. İlgili üretim tesisi tarafından bu tür ihlallerin devam ettirilmesi halinde Sistem İşletmecisi, ihlalin ayrıntılarını içeren bir rapor düzenleyerek Kurum'a başvurur.

⁹(3) Kurum raporu inceleyerek ihlal tespiti halinde, ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiye Kanununun 11 inci maddesi uyarınca yaptırım uygulanır.

Sekonder frekans kontrol hizmetinin ücretlendirilmesi

MADDE 23 - (1) Adına kayıtlı bulunan üretim tesisleri için üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere ortalama fırsat maliyetini karşılayan sekonder frekans kontrol hizmet bedeli üzerinden ödeme yapılır. Sekonder frekans kontrol hizmet bedeli aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$SFKT_{f,p} = \sum_{u=1}^k \sum_{s=1}^m \left(\max((SMF_{f,s} - YALTF_{f,p,u,s}), 0) \times [SRM_{f,p,u,s} - \max((DM_{f,p,u,s}), 0)] \times (SKS_{f,p,u,s} \div 60) \right)$$

(4)

(2) Bu formülde geçen;

SFKT_{f,p} "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin "f" fatura döneminde sağladığı toplam sekonder frekans kontrol rezerv miktarından dolayı tahakkuk ettirilecek alacak tutarını (YTL),

SMF_{f,s} Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği uygulamaları uyarınca hesaplanarak PYS aracılığıyla duyurulan, "f" fatura döneminin "s" saatine ilişkin Dengeleme Güç Piyasası kapsamında hesaplanan saatlik Sistem Marjinal Fiyatını (YTL/MWh),

YALTF_{f,p,u,s} "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı "u" üretim tesisinin "f" fatura döneminin "s" saati için geçerli olan Yük Alma Teklif Fiyatlarının ağırlıklı ortalamasını (YTL/MWh),

SRM_{f,p,u,s} "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı "f" fatura döneminin "s" saati için "u" üretim tesisinin sağlaması için Sistem İşletmecisi tarafından talimat verilen Sekonder Frekans Kontrol Rezerv Miktarı (MWh),

DM_{f,p,u,s} 24 üncü madde uyarınca hesaplanan, "f" fatura döneminin "s" saati için "p" üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı "u" üretim tesisine ait Dengesizlik Miktarı (MWh),

⁸ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

⁹ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

SKS_{f,p,u,s} “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisi niteliğindeki uzlaştırmaya esas veriş-çekiş biriminin, “f” fatura dönemindeki “s” saatinde, Sistem İşletmecisi tarafından belirlenen Sekonder Frekans Kontrolüne Katılım Süresini (dakika),
m “f” fatura döneminde yer alan saat sayısını,
k “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı olan ve bu Yönetmeliğin 17 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi sayısını,

ifade eder.

(3) Sekonder frekans kontrol hizmeti sağlamak üzere seçilmiş olan üretim tesisleri için adına kayıtlı buldukları üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen formül uyarınca hesaplanan ve ortalama fırsat maliyetini yansıtan bedel üzerinden ödeme yapılır. Yük alma, yük atma talimatları ile sekonder frekans kontrol tepkisi sağlanabilmesi için oluşturulan kapasite için ayrıca bir ortalama fırsat maliyeti ödemesi yapılmaz. İmzalanan sekonder frekans kontrol hizmet anlaşması kapsamında bulunmasına rağmen talimat almayan üretim tesisleri için sekonder frekans kontrolüne ilişkin herhangi bir ödeme yapılmaz.

Üretim tesisinin saatlik enerji dengesizlik miktarının hesaplanması

MADDE 24 - (1) Bir fatura dönemi için, her bir üretim tesisinin, her bir saatteki enerji dengesizlik miktarı aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$DM_{f,u,s} = (VM_{f,u,s} - \text{ÇM}_{f,u,s}) - KGÜP_{f,u,s} + \left(\sum_{r=1}^{t2} KEYATM_{f,u,s,r} - \sum_{r=1}^{t1} KEYALM_{f,u,s,r} \right) \quad (5)$$

(2) Bu formülde geçen;

DM_{f,u,s} “u” üretim tesisinin, “f” fatura döneminin “s” saati için gerçekleşen Dengesizlik Miktarını (MWh),
VM_{f,u,s} “u” üretim tesisinin, “f” fatura döneminin “s” saati için itibari bağlantı noktası bazında Veriş Miktarını (MWh),
ÇM_{f,u,s} “u” üretim tesisinin, “f” fatura döneminin “s” saati için itibari bağlantı noktası bazında Çekiş Miktarını (MWh),
KGÜP_{f,u,s} “u” üretim tesisi için “f” fatura döneminin “s” saatinde geçerli olan Kesinleşmiş Günlük Öncesi Üretim/Tüketim Programını (MWh),
KEYALM_{f,u,s,r} “u” üretim tesisinin, “f” fatura döneminin “s” saati için geçerli “r” teklifinin Kabul Edilen ve Yerine Getirilmiş Yük Alma Teklifi Miktarını (MWh),
KEYATM_{f,u,s,r} “u” üretim tesisinin, “f” fatura döneminin “s” saati için geçerli “r” teklifinin Kabul Edilen ve Yerine Getirilmiş Yük Atma Teklifi Miktarını (MWh),
t1 Dengeleme güç piyasası kapsamındaki “u” üretim tesisine ilişkin “s” saati için kabul edilmiş olan tüm yük alma tekliflerinin sayısını,
t2 Dengeleme güç piyasası kapsamındaki “u” üretim tesisine ilişkin “s” saati için kabul edilmiş olan tüm yük atma tekliflerinin sayısını,

ifade eder.

Yan hizmetler için rezerv oluşturma maliyeti

MADDE 25 - (1) Yan hizmetler kapsamında rezerv oluşturmak üzere 2 kodlu yük alma, yük atma talimatı verilmesi sebebiyle oluşan ve sistem işletim bedeli vasıtasıyla karşılanacak olan maliyet aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$YHRB = \sum_{d=1}^k \left(\sum_{u=1}^m \left(\sum_{r=1}^n (KEYATM_{d,u,r}^2 \times YATF_{d,u,r}) \right) - \sum_{u=1}^m \left(\sum_{r=1}^l (KEYALM_{d,u,r}^2 \times YALF_{d,u,r}) \right) \right) \quad (6)$$

(2) Bu formülde geçen;

- YHRB** Bir fatura dönemine ait Yan Hizmetler Rezerv Bedelini (YTL),
- KEYATM_{d,u,r}²** Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği uyarınca hesaplanan, dengeleme güç piyasası kapsamındaki “d” dengeleme biriminin “u” uzlaştırma dönemi için geçerli “r” teklifinin 2 (iki) etiket değerine sahip, Kabul Edilen ve Yerine Getirilmiş Yük Atma Teklifi Miktarını (MWh),
- YATF_{d,u,r}** Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği uyarınca hesaplanan, dengeleme güç piyasası kapsamındaki “d” dengeleme biriminin, “u” uzlaştırma dönemi için geçerli “r” teklifi için uygulanacak Yük Atma Fiyatını (YTL/MWh),
- KEYALM_{d,u,r}²** Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği uyarınca hesaplanan, dengeleme güç piyasası kapsamındaki “d” dengeleme biriminin “u” uzlaştırma dönemi için geçerli “r” teklifinin 2 (iki) etiket değerine sahip, Kabul Edilen ve Yerine Getirilmiş Yük Alma Teklifi Miktarını (MWh),
- YALF_{d,u,r}** Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği uyarınca hesaplanan, dengeleme güç piyasası kapsamındaki “d” dengeleme biriminin, “u” uzlaştırma dönemi için geçerli “r” teklifi için uygulanacak Yük Alma Fiyatını (YTL/MWh),
- k** ilgili fatura dönemine ilişkin yan hizmetler kapsamında hizmet veren ve 2 (iki) etiket değerine sahip talimat almış olan dengeleme birimi sayısını,
- n** Dengeleme güç piyasası kapsamındaki “d” dengeleme birimine ilişkin “u” uzlaştırma dönemi için kabul edilmiş olan 2 (iki) etiket değerine sahip yük atma tekliflerinin sayısını,
- l** Dengeleme güç piyasası kapsamındaki “d” dengeleme birimine ilişkin “u” uzlaştırma dönemi için kabul edilmiş olan 2 (iki) etiket değerine sahip yük alma tekliflerinin sayısını,
- m** ilgili fatura dönemine ilişkin uzlaştırma dönemlerinin sayısını, ifade eder.

Bu maddenin birinci fıkrası çerçevesinde hesaplanan ve sistem işletim bedeli vasıtasıyla karşılanan yan hizmetler rezerv bedeli, dengeleme güç piyasası faaliyetleri ile ilişkili olarak Piyasa İşletmecisi'nin hesaplarına aktarılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM **Bekleme Yedekleri**

Bekleme yedeği hizmeti tedarik esasları

MADDE 26 - (1) Bekleme yedeklerinin tedarik edilmesine ilişkin hükümler, üretim kapasitesinin ikili anlaşmalar, gün öncesi piyasası ve dengeleme güç piyasası vasıtasıyla satışını gerçekleştirememiş üretim tesislerinin üretim kapasitelerini Sistem İşletmecisi'ne teklif edebilmeleri, bu kapasitenin Sistem İşletmecisi tarafından kullanımı ve bu işlemler sonucu doğan alacak ve borç işlemlerine ilişkin faaliyetleri ve bu faaliyetler için gerekli teknik ve idari işlemler içerir.

(2) Bekleme yedekleri Sistem İşletmecisi tarafından gerekli görülmesi durumunda düzenlenen ihaleler vasıtasıyla tedarik edilir.

(3) Bekleme yedekleri, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde bekleme yedeklerine ilişkin belirtilen özellikleri ve ihale ilanında belirtilen devreye girme süresi, yüklenme hızı ve minimum teklif miktarı kriterlerini sağlayan ancak devrede olmadığı süre boyunca dengeleme güç piyasasına teklif veremeyen üretim tesislerinden sağlanır.

(4) Bekleme yedeği tedarik etmek üzere Sistem İşletmecisi tarafından düzenlenen ihalelere, kendi adına kayıtlı, bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişiler katılabilirler ve belirtilen nitelikleri sağlayan üretim tesisleri için teklif verebilirler.

(5) Sistem İşletmecisi'nin bekleme yedeği sağlayacak üretim tesislerini sistem kısıtlarını dikkate alarak ve 30 ve 31 inci maddede ele alındığı şekilde toplam bekleme yedekleri tedarik maliyetini en aza indirecek şekilde seçmesi esastır.

(6) Bir üretim tesisinin belli bir dönem için Sistem İşletmecisi tarafından bekleme yedeği sağlamak üzere seçilmesi ilgili üretim tesisinin kapasitesinin ikili anlaşmalar, gün öncesi piyasası ve dengeleme güç piyasası vasıtasıyla satışı veya diğer yan hizmetler kapsamında kullanılması için engel teşkil etmez. Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler, Sistem İşletmecisi tarafından bekleme yedeği sağlamak üzere seçilmiş üretim tesisleri için sadece bekleme yedeği sağladıkları süreye ilişkin ödeme alırlar.

Bekleme yedeği hizmeti tedarik süreci

MADDE 27 - (1) Bekleme yedeklerinin tedariki bu Yönetmelik hükümlerine dayalı olarak sağlanır ve aşağıdaki adımlardan meydana gelir:

a) TEİAŞ, sistemin aylar bazında ihtiyaç duyacağı bekleme yedeği miktarını, bekleme yedeği sağlayacak üretim tesislerinin her bir devreye girişlerinde sağlaması beklenen ortalama üretim miktarını ve bekleme yedeği sağlamak üzere beklenen devreye girme sayısını yıllık olarak tahmin eder. Yıllık olarak yapılan bu tahminler gerekli olması durumunda TEİAŞ tarafından güncellenir.

b) Takip eden ay için bekleme yedeği ihtiyacı olması nedeniyle, TEİAŞ tarafından ihale düzenlenmesinin gerekli görülmesi halinde ilgili ayın 20 nci günü saat 17:00'a kadar, Sistem İşletmecisi bekleme yedeklerine ilişkin ihale ilanını PYS üzerinden yayımlar.

c) İlgili ayın 25 inci günü saat 17:00'a kadar, üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler takip eden ay içinde bu Yönetmeliğin 26 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesislerinden bekleme yedeği sağlamak üzere teklif verirler.

ç) İlgili ayın 28 inci günü saat 17:00'a kadar, TEİAŞ verilen teklifleri 30 uncu maddede belirtilen şekilde fiyat sırasına dizerek, ilgili ay için sistemin ihtiyaç duyacağı öngörülen bekleme yedeği miktarı kadar teklifi seçer ve tüm teklif sahiplerine bildirimde bulunur.

d) Seçilen üretim tesisleri, üretim yapmadıkları durumlarda, ilgili ay boyunca talimat verildiği takdirde ihale ilanında belirtilen devreye girme süresi içinde devreye girmek üzere emre hazır durumda bulunurlar.

e) Her gün, dengeleme güç piyasasına yeterli kapasite sağlanmasını temin etmek üzere Sistem İşletmecisi tarafından bekleme yedeği sağlamak üzere seçilen üretim tesislerine ait teklifler değerlendirilerek uygun bulunan tekliflere ilişkin talimatlar ilgili üretim tesislerine bildirilir. Talimatların sona ermesi ile ilgili bildirimler ilgili üretim tesisine yapılır.

f) Bekleme yedeği sağlayacak üretim tesisleri Sistem İşletmecisi'nin gerçek zamandaki talimatları doğrultusunda devreye girerek talimat verilen miktar ve süre kadar üretim yaparlar.

Bekleme yedeği sağlanmasına ilişkin tekliflerin yapısı ve içeriği

MADDE 28 - (1) Adlarına kayıtlı bulunan üretim tesislerinden bekleme yedeği sağlamak üzere teklif veren üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler, takip eden ay için geçerli olmak üzere ilgili üretim tesisinin devreye girmesinden itibaren ihale ilanında belirtilen azami yüklenme süresi içinde gerçekleştirebileceği üretim artışına ilişkin tekliflerini PYS aracılığıyla üretim tesisi bazında Sistem İşletmecisi'ne bildirir.

(2) Bekleme yedeği sağlanmasına ilişkin teklifler;

a) ihale ilanında belirtilen devreye girme süresi içinde devreye girmek üzere emreamade durumda bulunmak için talep ettiği birim ücreti (YTL/saat),

b) Sistem İşletmecisi tarafından talimat verilmesinden itibaren devreye girme süresi içinde her bir devreye giriş için talep ettiği ücreti (YTL),

c) ilgili üretim tesisinin devreye girdikten sonra azami yüklenme süresi içinde gerçekleştirebileceği üretim artışının MW cinsinden miktarını,

d) bu artış için talep ettiği birim fiyatı (YTL/MWh) içerir.

(3) Tüm teklif fiyatları en az sıfıra eşit ya da sıfırdan büyüktür, yüzde birlik hassasiyete sahiptir ve Türkiye'nin resmi para birimindedir.

(4) Üretim tesisinin devreye girmesinden itibaren azami yüklenme süresi içinde gerçekleştirmesi gereken asgari üretim artış miktarı Sistem İşletmecisi tarafından ihale ilanında belirtilir. Bekleme yedeği sağlanmasına ilişkin bildirilen tüm teklif miktarları 1 MW ve katları cinsinden ifade edilir.

(5) Bekleme yedeği sağlanmasına ilişkin verilen tekliflerde, üretim tesisinin devreye girmesinden itibaren azami yüklenme süresi içinde gerçekleştirebileceği üretim artış miktarının tümünün teklif edilmesi esastır.

Bekleme yedeği sağlanmasına ilişkin tekliflerin bildirilmesi

MADDE 29 - (1) Her ayın 25 inci günü, saat 17:⁰⁰'a kadar üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler takip eden ay içinde bu Yönetmeliğin 26 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesislerinden bekleme yedeği sağlamak üzere üretim tesisi bazında tekliflerini PYS aracılığıyla Sistem İşletmecisi'ne bildirirler.

Bekleme yedeği sağlayabilecek üretim tesislerinin fiyat sırasına dizilmesi ve seçilmesi

¹⁰**MADDE 30** - (1) Bekleme yedeği sağlamak üzere üretim tesislerinin seçilebilmesi amacıyla fiyat sırasının oluşturulmasına esas tahmini bekleme yedeği tutarı aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$TBYT_{u,d} = (TÜM_d \times BYTF_{u,d} + DGTF_{u,d}) \times TDGS_{u,d} + EABTF_{u,d} \times SS_d \quad (7)$$

(2) Bu formülde geçen;

TBYT_{u,d} "u" üretim tesisinin "d" döneminde sağlaması tahmin edilen bekleme yedeği miktarına karşılık gelen Tahmini Bekleme Yedek Tutarını (YTL),

TÜM_d Bekleme yedeği sağlayacak her bir üretim tesisinin "d" döneminde her bir devreye girişte sağlaması beklenen Tahmini Üretim Miktarını (MWh),

BYTF_{u,d} "u" üretim tesisinin "d" dönemi için geçerli Bekleme Yedeği Teklif Fiyatını (YTL/MWh),

DGTF_{u,d} "u" üretim tesisinin "d" dönemi içinde bekleme yedeği sağlamak üzere Devreye Girme Teklif Fiyatını (YTL),

TDGS_{u,d} "u" üretim tesisinin "d" dönemi içinde bekleme yedeği sağlamak üzere Tahmini Devreye Girme Sayısını,

EABTF_{u,d} "u" üretim tesisinin "d" dönemi içinde bekleme yedeği sağlamak üzere Emreamade Bekleme Teklif Fiyatını (YTL/saat),

¹⁰ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

SS_d “d” dönemindeki Saat Sayısını ifade eder.

(3) Bekleme yedeği sağlamak üzere geçerli teklifi bulunan her bir üretim tesisi için bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen formüle göre tahmini bekleme yedeği tutarı TEİAŞ tarafından hesaplanır. Hesaplanan tahmini tutarlar fiyat sırasına dizilerek ilgili ay için sistemin ihtiyaç duyacağı öngörülen bekleme yedeği miktarı kadar teklif seçilir ve tüm teklif sahiplerine PYS aracılığıyla bildirimde bulunulur.

Bekleme yedeği sağlayacak üretim tesislerinin değerlendirilmesi

MADDE 31 - (1) Bekleme yedeği sağlamak üzere seçilen üretim tesislerinin değerlendirilmesi için fiyat sırasının oluşturulmasına esas tahmini bekleme yedeği birim fiyatı aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$TBYBF_{u,d} = \left(\frac{TÜM_d \times BYTF_{u,d} + DGTF_{u,d}}{TÜM_d} \right) \quad (8)$$

(2) Bu formülde geçen;

TBYBF_{u,d} “u” üretim tesisinin “d” döneminde her bir devreye girişte sağlaması beklenen bekleme yedeği miktarına karşılık gelen Tahmini Bekleme Yedeği Birim Fiyatını (YTL/MWh),

TÜM_d Bekleme yedeği sağlayacak her bir üretim tesisinin “d” döneminde her bir devreye girişte sağlaması beklenen Tahmini Üretim Miktarını (MWh),

BYTF_{u,d} “u” üretim tesisinin “d” dönemi için geçerli Bekleme Yedeği Teklif Fiyatını (YTL/MWh),

DGTF_{u,d} “u” üretim tesisinin “d” dönemi içinde bekleme yedeği sağlamak üzere Devreye Girme Teklif Fiyatını (YTL)

ifade eder.

(3) Bekleme yedeği sağlamak üzere seçilen her bir üretim tesisi için bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen formüle göre tahmini bekleme yedeği birim fiyatı TEİAŞ tarafından hesaplanır. Hesaplanan tahmini tutarlar ilgili ay için fiyat sırasına göre dizilir. Bekleme yedeklerine ilişkin talimatlar, bekleme yedeğine ilişkin Sistem İşletmecisi tarafından dengeleme güç piyasasına yeterli kapasite sağlanmasını temin etmek üzere ihtiyaç tespit edilmesi durumunda verilir. Fiyat sırasına dizilen teklifler;

a) iletim ve/veya dağıtım sistemi kısıtları,

b) üretim tesisine ilişkin teknik kısıtlar,

c) üretim tesisinin devrede veya devre harici olma durumu,

ç) arz güvenilirliği ve arz kalitesine ilişkin kriterler

dikkate alınarak, işletme güvenliği ve sistem bütünlüğü sağlanacak ve yan hizmetlerin sağlanmasına ilişkin maliyetler an aza indirilecek şekilde değerlendirilir.

Bekleme yedeği hizmetine ilişkin talimatlar

MADDE 32 - (1) Bekleme yedeği hizmeti sağlamak üzere seçilen üretim tesislerine verilen talimatlar, ilgili üretim tesisinin devreye girmesinden itibaren azami yüklenme süresi içinde gerçekleştirmesi gereken çıkış gücü değişimini belirtir.

(2) Bekleme yedeği sağlamak üzere verilen talimatlar, talimatın bildirilmesi ya da talimat başlangıç zamanının gelmesinin ardından devreye girme süresi içinde üretim tesisinin devreye alınması ile yerine getirilmeye başlanır ve Sistem İşletmecisi tarafından yapılan bir bildirim ile sona erdirilir. Aksi bildirilmedikçe, bir güne ilişkin bekleme yedeği sağlanması kapsamında bildirilen tüm talimatlar ilgili günün bitiminde sona erer.

(3) Bekleme yedeği sağlanmasına ilişkin verilen talimatlar ilgili üretim tesislerine öncelikle PYS aracılığıyla bildirilir. PYS aracılığıyla bildirilen talimatların gerekli görülmesi durumunda ayrıca telefon aracılığıyla da bildirilmesi esastır.

(4) Bekleme yedeği hizmeti sağlamak üzere seçilen üretim tesislerinin üretimlerini talimatta belirtildiği şekilde gerçekleştirmeleri esastır. Sistem İşletmecisi tarafından kendisine bildirim yapılan talimatları, talimatında belirtilen şekilde yerine getirmeyen üretim tesislerine bu Yönetmeliğin 34 üncü maddesinde belirtilen cezai yaptırımlar uygulanır.

Bekleme yedeği hizmetinin ücretlendirilmesi

MADDE 33 - (1) Adına kayıtlı bulunan üretim tesislerinin sağladığı bekleme yedeği miktarı için üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere ödenecek bekleme yedeği tutarı aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$BYT_{p,d} = \sum_{u=1}^k \left(KBYTM_{p,u,d} \times BYTF_{p,u,d} + DGTF_{p,u,d} \times DGS_{p,u,d} + EABTF_{p,u,d} \times EABS_{p,u,d} \right) \quad (9)$$

(2) Bu formülde geçen;

$BYT_{p,d}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin “d” döneminde sağladığı bekleme yedeği miktarından dolayı tahakkuk ettirilecek alacak tutarını (YTL),

$KBYTM_{p,u,d}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” döneminde Kabul Edilen ve Yerine Getirilmiş Bekleme Yedeği Teklif Miktarını (MWh),

$BYTF_{p,u,d}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” dönemi için verdiği Bekleme Yedeği Teklif Fiyatını (YTL/MWh),

$DGTF_{p,u,d}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin bekleme yedeği sağlamak üzere “d” dönemi için verdiği Devreye Girme Teklif Fiyatını (YTL),

$DGS_{p,u,d}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” dönemi içinde bekleme yedeği sağlamak üzere Devreye Girme Sayısını,

$EABTF_{p,u,d}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” dönemi içinde bekleme yedeği sağlamak üzere Emreamade Bekleme Teklif Fiyatını (YTL/saat),

$EABS_{p,u,d}$ “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” dönemi içinde bekleme yedeği sağlamak üzere, üretim yapmaksızın Emreamade Bekleme Süresini (saat),

k “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı üretim tesisi sayısını

ifade eder.

Bekleme yedeklerine ilişkin cezai yaptırımlar

MADDE 34 - (1) Bekleme yedeği hizmeti veren bir üretim tesisinin Sistem İşletmecisi’nden aldığı talimatı yerine getirmemesi durumunda ilgili fatura dönemi için, üretim lisansı sahibi tüzel kişiye bekleme yedeği hizmetine ilişkin herhangi bir ödeme yapılmaz. Aynı fatura dönemi içerisinde talimatın birden fazla kez yerine getirilmemesi durumunda üretim lisansı sahibi tüzel kişiye bekleme yedeği hizmetine ilişkin herhangi bir ödeme yapılmaz ve bir aylık emre amade bekleme süresine karşılık gelen emre amade bedeli kadar ceza uygulanır.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen ihlallerin tekrarlanması durumunda birinci fıkrada belirtilen yaptırımlara ek olarak TEİAŞ, ihlalin ayrıntılarını içeren bir rapor

düzenleyerek Kurum'a başvurur. Kurum raporu inceleyerek ihlal tespiti halinde, ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiye Kanunun 11 inci maddesi uyarınca yaptırım uygular.

ALTINCI BÖLÜM

Anlık Talep Kontrol Hizmeti

Anlık talep kontrol hizmeti tedarik esasları

MADDE 35 - (1) Sistem frekansındaki düşmenin önlenmesi için anlık talep kontrol yedekleri vasıtasıyla anlık talep kontrol hizmeti sağlayacak iletim sistemine bağlı tüketim tesisleri Sistem İşletmecisi tarafından düzenlenen ihaleler aracılığıyla belirlenir. Bu ihaleler sonucunda anlık talep kontrol hizmeti sağlayacak gönüllü tüketim tesisleri için tüketim tesisi sahibi tüzel kişi ile TEİAŞ arasında anlık talep kontrol hizmetine ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanır.

(2) Elektrik tüketimi ihale ilanında belirtilen seviyenin üzerinde olan tüketim tesisi sahibi tüzel kişiler, anlık talep kontrol röleleri vasıtasıyla anlık talep kontrol hizmeti sağlamak üzere bu Yönetmelikte tanımlandığı şekilde teklif verebilirler.

(3) Sistem İşletmecisi'nin anlık talep kontrol yedeği sağlayacak tüketim tesislerini sistem kısıtlarını dikkate alarak ve toplam anlık talep kontrol yedeği tedarik maliyetini en aza indirecek şekilde seçmesi esastır.

(4) Anlık talep kontrol hizmetine ilişkin ödemeler TEİAŞ tarafından tüketim tesisi sahibi tüzel kişilere aylık olarak yapılır. İlgili ay için sahibi oldukları tüketim tesislerinden anlık talep kontrol röleleri vasıtasıyla hizmet alınmaması durumunda ilgili tüzel kişilere herhangi bir ödeme yapılmaz.

(5) TEİAŞ, anlık talep kontrol hizmetini aralıksız olarak azami 15 dakika süre ile alır. Anlık talep kontrol yedeği sağlamak amacıyla sistemden bağlantısı otomatik olarak kesilen bir tüketim tesisi, azami 15 dakikalık süre içerisinde Sistem İşletmecisi'nden teyit almak suretiyle devreye girebilir.

(6) İhale şartnamesinde TEİAŞ tarafından belirtilecek teknik kriterleri sağlayan röle yatırımı, sayaç ve gerekli diğer donanıma ilişkin yatırımlar ilgili tüketim tesisi sahibi tüzel kişiler tarafından yapılır.

Anlık talep kontrol hizmeti tedarik süreci

MADDE 36 - (1) Anlık talep kontrol hizmeti tedariki bu Yönetmelik hükümlerine dayalı olarak sağlanır ve aşağıdaki adımlardan meydana gelir:

a) TEİAŞ, sistemin ihtiyaç duyabileceği öngörülen toplam anlık talep kontrol yedeği miktarını ve teklif tavan fiyatını belirleyerek gerekli görmesi halinde ihaleye çıkar. İhale ilanı ile birlikte anlık talep kontrol hizmetine ilişkin yan hizmet anlaşmalarının kapsayacağı sürenin ilan edilmesi esastır.

b) TEİAŞ tarafından belirlenecek ve ihale ilanında duyurulacak takvime uygun olarak, tüketim tesisi sahibi tüzel kişiler anlık talep kontrol hizmetine ilişkin teklif verirler.

c) TEİAŞ verilen teklifleri 38 inci maddede belirtilen şekilde değerlendirerek ihtiyaç duyulan sayıda teklifi seçer ve tüm teklif sahiplerine bildirimde bulunur.

ç) Seçilen tüketim tesisleri için tüketim tesisi sahibi tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında anlık talep kontrol hizmetine ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanır.

d) Gerçek zamanda, sistem frekansının TEİAŞ tarafından önceden belirlenen frekans kademesine düşmesi durumunda anlık talep kontrol rölelerine bağlı anlaşma kapsamındaki tüm talep kesilir.

Anlık talep kontrol hizmeti sağlanmasına ilişkin tekliflerin yapısı ve içeriği

MADDE 37 - (1) TEİAŞ tarafından belirlenecek takvime uygun olarak, bu Yönetmeliğin 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip tüketim tesisleri için tüketim tesisi sahibi tüzel kişiler, TEİAŞ tarafından belirlenen anlaşma süresi boyunca anlık talep kontrol hizmeti sağlamak üzere tekliflerini Sistem İşletmecisi'ne bildirirler.

(2) Anlık talep kontrol hizmeti sağlamak üzere verilen teklifler, anlık talep kontrol röleleri vasıtasıyla kesilecek yüke ilişkin olarak tek bir fiyat teklifi (YTL/MWh) ve anlık talep kontrol yedek miktarını (MW) içerecek şekilde Sistem İşletmecisi'ne bildirilir. Bildirilen tüm teklif miktarları 1 MW ve katları cinsinden ifade edilir.

(3) Verilen teklif fiyatları anlaşma süresi boyunca geçerlidir. Ancak Sistem İşletmecisi tarafından kabul edilebilir geçerli bir sebep olması durumunda teklif miktarları ilgili tüketim tesisi sahibi tüzel kişi tarafından güncellenebilir.

(4) Tüm teklif fiyatları en az sıfıra eşit ya da sıfırdan büyüktür, yüzde birlik hassasiyete sahiptir ve Türkiye'nin resmi para birimindedir.

Anlık talep kontrol hizmetine ilişkin tekliflerin değerlendirilmesi

MADDE 38 - (1) Verilen teklifler fiyat sırasına dizilerek ihale dönemi için sistemin ihtiyaç duyacağı öngörülen anlık talep kontrol yedeği miktarı kadar teklif seçilir ve tüm teklif sahiplerine bildirimde bulunulur.

(2) Anlık talep kontrol hizmetine ilişkin tekliflerin değerlendirilmesi hususunda, teknik gereklilikler ve sistem şartları dikkate alınarak TEİAŞ eşit taraflar arasında ayırım gözetmeksizin hareket eder.

Anlık talep kontrol hizmetine ilişkin yan hizmet anlaşmaları

MADDE 39 - (1) Anlık talep kontrol hizmeti sağlanmasına ilişkin olarak tüketim tesisi sahibi tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında TEİAŞ tarafından hazırlanıp Kurul tarafından onaylanan anlık talep kontrol hizmetine ilişkin standart yan hizmet anlaşmaları imzalanır.

(2) Tüketim tesisi sahibi tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında anlık talep kontrol hizmetine ilişkin olarak imzalanacak yan hizmet anlaşmalarının en az aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi esastır;

- 1 yıldan az olmamak üzere anlaşmanın kapsadığı süre,
- Anlaşma kapsamında sağlanacak anlık talep kontrol yedeği (MW),
- Anlaşma dönemi boyunca geçerli olacak kabul edilen teklif fiyatı (YTL/MWh),
- Anlık talep kontrol röleleri vasıtası ile bu Yönetmelik hükümleri uyarınca anlık talep kontrol hizmetinin sunulacağı anlaşma süresince garanti edildiğini gösterir taahhütname,
- Anlaşma kapsamındaki tüketim tesisi için anlık talep kontrol yedeği performans testleri sonuçlarını içerir belgeler,
- Anlaşmaya kapsamında yer alan tüketim tesislerinin elektrik tüketimine ilişkin teknik özellikleri.

Anlık talep kontrol hizmetinin ücretlendirilmesi

MADDE 40 - (1) Tüketim tesisi sahibi tüzel kişilere, anlık talep kontrol hizmetine ilişkin aylık olarak ödenecek tutar aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$TKT_{p,f} = \sum_{t=1}^k \sum_{s=1}^m (TKKYM_{t,f,s} \times TKTF_{t,f} \times (TKHS_{t,f,s} \div 60)) \quad (10)$$

(2) Bu formülde geçen;

TKT_{p,f} "p" tüzel kişinin "f" fatura döneminde sağladığı anlık talep kontrol hizmetinden dolayı tahakkuk ettirilecek alacak tutarını (YTL),

TKKYM _{t,f,s}	“t” tüketim tesisinden, “f” fatura dönemine ait “s” saatinde Anlık Talep Kontrolü için Kesilen Yük Miktarını (MW),
TKTF _{t,f}	“t” tüketim tesisi için “f” fatura döneminde geçerli olan Anlık Talep Kontrol Teklif Fiyatını (YTL/MWh),
TKHS _{t,f,s}	“t” tüketim tesisinin, “f” fatura dönemine ait “s” saati içinde yükünün kesilmesi suretiyle sağladığı Anlık Talep Kontrol Hizmet Süresini (dakika),
k	“p” tüzel kişinin adına kayıtlı tüketim tesisi sayısını,
m	“d” döneminde yer alan saat sayısını,
ifade eder.	

Anlık talep kontrol hizmetine ilişkin cezai yaptırımlar

MADDE 41 - ¹¹(1) Sistem frekansının TEİAŞ tarafından önceden belirlenen frekans kademesine düşmesine rağmen anlık talep kontrol rölelerine bağlı herhangi bir tüketim tesisinin ilgili tüzel kişinin kendi ihmali veya hatası sonucu talebinin kesilmediğinin ilk kez tespiti durumunda, ihlalin söz konusu olduğu fatura dönemi için, ilgili tüketim tesisi sahibi tüzel kişiye ilgili ay için anlık talep kontrol hizmetine ilişkin ödeme yapılmaz. İhlalin aynı anlaşma döneminde daha sonraki herhangi bir fatura dönemi için tekrar etmesi durumunda ilgili tüketim tesisi sahibi tüzel kişiye herhangi bir ödeme yapılmaz ve ilgili fatura dönemine ilişkin teklif miktarı ve teklif fiyatı dikkate alınarak belirlenen bir saatlik hizmet karşılığı tutar kadar para cezası uygulanır.

(2) En az bir gün öncesinden Sistem İşletmecisi’ne bildirimde bulunulması ve Sistem İşletmecisi tarafından kabul edilebilir geçerli bir sebep olması durumunda ilgili saatler için bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen cezai yaptırımlar uygulanmaz.

YEDİNCİ BÖLÜM

Reaktif Güç Kontrolü

Reaktif güç kontrol hizmeti tedarik esasları

MADDE 42 - ¹²(1) İletim sistemine bağlı kurulu gücü 30 MW ve üstünde olan lisanslı tüm üretim tesisleri ve dağıtım sistemine bağlı lisanslı tüm üretim tesislerinin aşırı ikazlı olarak 0.85 ve düşük ikazlı olarak 0.95 güç faktörleri arasında otomatik gerilim regülatörü vasıtasıyla ve/veya iletim veya dağıtım sistem işletmecisinin talimatları doğrultusunda reaktif güç kontrolüne katılımları zorunludur. Sistem İşletmecisi’nin gerekli gördüğü durumlarda iletim sistemine bağlı ve kurulu gücü 30 MW’tan az olan lisanslı üretim tesisleri de reaktif güç kontrolüne katılacaktır. Ancak, rüzgâr enerjisine dayalı üretim tesislerinin Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen sınırlar dâhilindeki güç faktörü değerleri için her noktada çalışabilir olmaları zorunludur.

(2) Üretim tesislerinin reaktif güç kapasitesi sağlaması veya senkron kompanseör olarak çalışması için adlarına kayıtlı buldukları üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi ile iletim seviyesinden bağlı üretim tesisleri için TEİAŞ, dağıtım seviyesinden bağlı üretim tesisleri için bağlı buldukları dağıtım lisansı sahibi tüzel kişi arasında reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmet anlaşması bulunması esastır. Bir üretim tesisinin bağlı bulunduğu bölgede faaliyet gösteren dağıtım sistem işletmecisinin izni alınmak koşuluyla TEİAŞ, dağıtım sistemine bağlı bir üretim tesisi ile doğrudan reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmetler anlaşması imzalayabilir. Bir üretim tesisinin reaktif güç kontrolüne katılıma ilişkin iletim ya da

¹¹ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

¹² 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

dağıtım sistemi işletmecilerinden sadece biri ile reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmetler anlaşması imzalanabilir.

(3) İletim veya dağıtım sistem işletmecisinin reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmet anlaşmaları kapsamında bulunan üretim tesisleri arasından ilgili hizmetleri sağlayacak üretim tesislerini sistem kısıtlarını dikkate alarak ve toplam reaktif güç kontrolü tedarik maliyetini en aza indirecek şekilde seçmesi esastır.

Reaktif güç kontrol hizmeti tedarik süreci

MADDE 43 - (1) İletim sistemi için reaktif güç kontrolü tedariki bu Yönetmelik hükümlerine dayalı olarak sağlanır ve aşağıdaki adımlardan meydana gelir:

- a) TEİAŞ, sistemin bölgeler bazında ihtiyaç duyacağı reaktif güç ihtiyacını belirler.
- b) Sistem ihtiyaçları doğrultusunda seçilen üretim tesislerinin adlarına kayıtlı bulunduğu üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanır.
- c) Gerçek zamanda sistem gerilimini düzenlemek amacıyla üretim tesislerinin jeneratör veya senkron kompensatör olarak çalışması suretiyle sisteme reaktif güç verilmesi veya sistemden reaktif güç çekilmesine ilişkin talimatlar Sistem İşletmecisi tarafından ilgili üretim tesislerine bildirilir. Talimatların sona ermesine ilişkin bildirimler ilgili üretim tesislerine yapılır.

Reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmet anlaşmaları

MADDE 44 - (1) Üretim tesislerinin reaktif güç kapasitesi sağlanması ve/veya senkron kompensatör olarak çalışması suretiyle reaktif güç kontrolü hizmeti sağlanmasına ilişkin olarak üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler arasında TEİAŞ veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler tarafından talep edilmesi halinde reaktif güç kontrolüne ilişkin standart yan hizmet anlaşmaları imzalanması zorunludur. Reaktif güç kontrolüne ilişkin standart yan hizmet anlaşmaları TEİAŞ tarafından hazırlanıp Kurul tarafından onaylanır. Her bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi ile sistem ihtiyaçlarına göre seçilen üretim tesislerinden adlarına kayıtlı olanları kapsayacak şekilde reaktif güç kontrolüne ilişkin tek bir yan hizmet anlaşması imzalanması esastır.

(2) Yeni bir üretim tesisinin ticari işletmeye geçebilmesi için, geçici kabul işlemlerinin tamamlanmasından önce TEİAŞ veya bağlı olduğu dağıtım lisansı sahibi tüzel kişi ile üretim faaliyeti gösterecek lisans sahibi tüzel kişi arasında reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanması ya da söz konusu üretim tesisinin üretim faaliyeti gösteren ilgili tüzel kişi tarafından daha önce imzalanmış olan reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmetler anlaşması kapsamına dahil edilmesi esastır.

(3) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler arasında reaktif güç kontrolüne ilişkin olarak imzalanacak yan hizmet anlaşmalarının en az aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi esastır;

- a) Anlaşmanın kapsadığı süre,
- b) İletim veya dağıtım sistem işletmecisinin talimat vermesi haline reaktif güç kontrolü hizmetinin sunulacağına ilişkin anlaşma süresince garanti edildiğini gösterir taahhütname,
- c) Anlaşma kapsamındaki her bir üretim tesisi için Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği veya Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliği kapsamındaki reaktif güç testi sonuçlarını içerir belgeler,
- ç) Anlaşmanın ilgili tüzel kişi adına kayıtlı üretim tesislerinden hangilerini kapsadığı ve bu üretim tesislerinin teknik özellikleri,
- d) TEİAŞ ile yapılan anlaşmalar için anlaşma kapsamındaki senkron kompanzasyon hizmeti sağlayacak her bir üretim tesisi için üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi ile TEİAŞ arasında müzakere sonucu belirlenen aylık senkron kompanzasyon hizmet bedeli.

Reaktif güç kontrolüne ilişkin Sistem İşletmecisi tarafından verilen talimatlar

MADDE 45 - (1) İletim sistem işletimi kapsamında, Sistem İşletmecisi tarafından jeneratör veya senkron kompensatör olarak reaktif güç kontrolü sağlamak üzere seçilen veya otomatik gerilim regülatörü vasıtasıyla otomatik reaktif güç kontrol hizmeti verecek üretim tesislerine, gerekli olması durumunda reaktif güç kontrolüne ilişkin talimatlar öncelikle PYS aracılığıyla bildirilir. PYS aracılığıyla bildirilen talimatların gerekli görülmesi durumunda ayrıca telefon aracılığıyla da bildirilmesi esastır.

(2) Sistem İşletmecisi tarafından reaktif güç kontrolü hizmeti sağlamak üzere seçilen veya otomatik reaktif güç kontrol hizmeti verecek üretim tesislerinin Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği uyarınca hizmet vermeleri esastır. Sistem İşletmecisi tarafından kabul edilebilir geçerli bir sebep olmaksızın, kendisine bildirim yapılan talimatları, belirtilen şekilde yerine getirmeyen üretim tesislerine Sistem İşletmecisi, bu tür ihlallerin ortadan kaldırılması için yazılı uyarıda bulunur. İlgili üretim tesisi tarafından bu tür ihlallerin devam ettirilmesi halinde Sistem İşletmecisi, ihlalin ayrıntılarını içeren bir rapor düzenleyerek Kurum'a başvurur.

¹³(3) Kurum raporu inceleyerek ihlal tespiti halinde, ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiye Kanunun 11 inci maddesi uyarınca yaptırım uygular.

Reaktif güç kontrol hizmetinin ücretlendirilmesi

MADDE 46 - (1) Reaktif güç kontrolüne ilişkin TEİAŞ ile yan hizmetler anlaşması bulunan, rüzgâr enerjisine dayalı üretim tesislerinin Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen sınırlar dâhilindeki reaktif güç kontrolüne katılımları karşılığında ve diğer üretim tesislerinin aşırı ikazlı olarak 0.85 ve düşük ikazlı olarak 0.95 güç faktörleri arasında reaktif güç kontrolüne katılımları karşılığında ücret ödenmemesi esastır.

(2) Reaktif güç kontrolüne ilişkin TEİAŞ ile yan hizmetler anlaşması bulunan üretim tesislerinin aşırı ikazlı olarak 0.85 ve düşük ikazlı olarak 0.95 güç faktörleri arasında nominal çıkış vermesini sağlayan kapasitenin dışındaki reaktif güç kapasitesi sağlaması sırasında aktif çıkış gücündeki azalmaya karşılık olarak ödenecek ücret 47 inci madde hükümleri çerçevesinde hesaplanır.

(3) Reaktif güç kontrolüne ilişkin TEİAŞ ile yan hizmetler anlaşması bulunan üretim tesislerinin senkron kompensatör olarak çalışması sırasında sistemden çektikleri aktif elektrik enerjisi maliyetleri ile yatırım, işletme ve bakım maliyetlerini karşılamak üzere ödenecek ücret 48 ncı madde hükümleri çerçevesinde hesaplanır.

Aktif çıkış gücü değişimlerinin ücretlendirilmesi

MADDE 47 - (1) Reaktif güç kontrolüne ilişkin TEİAŞ ile yan hizmetler anlaşması bulunan üretim tesislerinin aşırı ikazlı olarak 0.85 ve düşük ikazlı olarak 0.95 güç faktörleri arasında nominal çıkış vermesini sağlayan kapasitenin dışında ve/veya senkron kompensatör olarak çalışması için aktif güç çıkışının azaltılması ihtiyacı olduğunda gereken çıkış gücü değişimleri, ilgili üretim tesislerinin dengeleme güç piyasası kapsamında sunmuş oldukları yük atma teklifleri aracılığıyla sağlanır. Bu kapsamda verilen talimatların etiket değeri 2 (iki) olarak belirlenir. Bu kapsamda verilen 2 etiket değerine sahip talimatlara ilişkin oluşan maliyet bu Yönetmeliğin 25 inci maddesi uyarınca hesaplanır ve sistem işletim bedeli vasıtasıyla karşılanır.

Senkron kompensatör olarak çalışma hizmetinin ücretlendirilmesi

MADDE 48 - (1) Reaktif güç kontrolüne ilişkin TEİAŞ ile yan hizmetler anlaşması bulunan tüzel kişilerin adlarına kayıtlı bulunan üretim tesislerinin senkron kompensatör olarak

¹³ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

çalışmak suretiyle sağladığı reaktif güç kontrolü hizmeti için üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere ödenecek senkron kompanzasyon tutarı aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$SKT_{p,d} = \sum_{u=1}^k \left(\sum_{s=1}^m (SDF_{d,s} \times AEEÇM_{p,u,d,s}) + SKHB_{p,u,d} \right) \quad (12)$$

(2) Bu formülde geçen;

$SKT_{p,d}$	“p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı üretim tesislerinin “d” döneminde senkron kompanzasyon olarak çalışmasından dolayı tahakkuk ettirilecek alacak tutarını (YTL),
$SDF_{d,s}$	“d” döneminin “s” saati için geçerli olan Sistem Dengesizlik Fiyatını (YTL/MWh),
$AEEÇM_{p,u,d,s}$	“p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” döneminin “s” saatindeki Aktif Elektrik Enerjisi Çekiş Miktarını (MWh),
$SKHB_{p,u,d}$	“p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisi için “d” döneminde geçerli olan Senkron Kompanzasyon Hizmet Bedelini (YTL),
k	“p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı üretim tesisi sayısını,
m	“d” döneminde yer alan saat sayısını
ifade eder.	

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Oturan Sistemin Toparlanması

Oturan sistemin toparlanması hizmeti tedarik esasları

MADDE 49 - (1) Harici bir enerji kaynağına ihtiyaç duymadan devreye alınabilen ya da TEİAŞ’ın vereceği süre içinde yapacağı yatırım ile bu özelliğe sahip olabilecek üretim tesisine sahip üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilerin TEİAŞ tarafından talep edilmesi halinde bu Yönetmelikte tanımlandığı şekilde oturan sistemin toparlanması hizmetine ilişkin yan hizmet anlaşması imzalaması zorunludur.

(2) Sistem İşletmecisi’nin oturan sistemin toparlanması hizmetini almak üzere anlaşma imzalayacağı üretim tesislerini, yürütülen müzakereler sonucunda sistem kısıtlarını dikkate alarak ve oturan sistemin toparlanmasına ilişkin toplam maliyeti en aza indirecek şekilde seçmesi esastır.

(3) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen standartlara uygun olarak, oturan sistemin toparlanması hizmetini vermek üzere seçilen üretim tesislerinin sistem toparlanma planı çerçevesinde hizmet vermesini temin eder.

Oturan sistemin toparlanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanma süreci

MADDE 50 - (1) Gerektiğinde oturan sistemin toparlanması hizmeti sağlamak üzere Sistem İşletmecisi tarafından seçilen üretim tesisleri için TEİAŞ ile ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişi arasında oturan sistemin toparlanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanma süreci bu Yönetmelik hükümlerine dayalı olarak yürütülür ve aşağıdaki adımlardan meydana gelir:

a) TEİAŞ, ihtiyaç olması halinde sistem toparlanma planının hazırlanabilmesi veya güncellenebilmesi için toparlanma yeteneği olan üretim tesisi ihtiyacını bölgeler bazında belirleyerek oturan sistemin toparlanmasına ilişkin yan hizmet anlaşmaları imzalamak üzere müzakereleri yürütür.

b) Müzakereler sonucunda seçilen üretim tesislerinin adlarına kayıtlı bulunduğu üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında oturan sistemin toparlanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanır.

Oturan sistemin toparlanmasına ilişkin müzakereler

MADDE 51 - (1) Bu Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişiler, toparlanma yeteneği olan ya da yapacakları yatırım neticesinde bu özelliğe sahip olacak üretim tesisleri aracılığıyla TEİAŞ tarafından belirlenen anlaşma süresi boyunca oturan sistemin toparlanması hizmeti sağlamak üzere TEİAŞ'ın talep etmesi halinde müzakerelere katılırlar.

(2) TEİAŞ'ın, yeni kurulan ve harici bir enerji kaynağına ihtiyaç duymadan devreye alınabilme yeteneğini sağlayan yedek dizel jeneratöre sahip bir üretim tesisi için ilk kez oturan sistemin toparlanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması imzalamak üzere ilgili lisans sahibi tüzel kişiyi müzakereye davet etmesi esastır.

(3) Müzakereler ilk kez yapılacak anlaşma için, harici bir enerji kaynağına ihtiyaç duymadan devreye alınabilme yeteneğini sağlayan yedek dizel jeneratöre ilişkin yatırım, işletme ve bakım maliyetlerini, devamında yapılacak anlaşmalar için işletme ve bakım maliyetlerini yansıtan aylık ücret (YTL) üzerinden yürütülür. Müzakerelere TEİAŞ'ın ilk daveti üzerine, aylık ücrete ilişkin ilgili lisans sahibi tüzel kişi tarafından fiyatlandırma çalışması yapılarak, çalışmanın ayrıntılarıyla birlikte TEİAŞ'a sunulması ile başlanır.

(4) İlgili üretim tesisinin sistem toparlanma planının uygulanması suretiyle oturan sistemin toparlanması hizmeti vermesi durumunda yedek dizel jeneratöre ilişkin olarak ortaya çıkacak yakıt maliyeti tümüyle karşılanır.

Oturan sistemin toparlanmasına ilişkin yan hizmet anlaşmaları

MADDE 52 - (1) Oturan sistemin toparlanması hizmetine ilişkin olarak üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında TEİAŞ tarafından hazırlanıp Kurul tarafından onaylanan oturan sistemin toparlanmasına ilişkin standart yan hizmet anlaşmaları imzalanır. Her bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi ile müzakereler neticesinde seçilen üretim tesislerinden adlarına kayıtlı olanları kapsayacak şekilde oturan sistemin toparlanmasına ilişkin tek bir yan hizmet anlaşması imzalanması esastır.

(2) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında oturan sistemin toparlanmasına ilişkin olarak imzalanacak yan hizmet anlaşmalarının en az aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi esastır;

a) 5 yıldan az olmamak kaydıyla anlaşmanın kapsadığı süre,

b) İhtiyaç duyulması halinde oturan sistemin toparlanması hizmetinin sunulacağı anlaşma süresince garanti edildiğini gösterir taahhütname,

c) Anlaşma kapsamındaki her bir üretim tesisi için Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği kapsamındaki toparlanma testleri sonuçlarını içerir belgeler,

ç) Anlaşmanın ilgili tüzel kişi adına kayıtlı üretim tesislerinden hangilerini kapsadığı ve bu üretim tesislerinin teknik özellikleri,

d) Anlaşma kapsamındaki her bir üretim tesisi için üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi ile TEİAŞ arasında müzakere sonucu belirlenen oturan sistemin toparlanması hizmet bedeli.

(3) Oturan sistemin toparlanması hizmeti sağlamak üzere seçilen üretim tesislerinin gerektiğinde sistem toparlanma planı ve Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği hükümleri uyarınca hizmet vermeleri esastır.

Oturan sistemin toparlanması hizmetinin ücretlendirilmesi

MADDE 53 - (1) Adına kayıtlı bulunan üretim tesisleri için üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere oturan sistemin toparlanması hizmetine ilişkin aylık olarak ödenecek tutar aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$OSTT_{p,d} = \sum_{u=1}^k (KYM_{p,u,d} \times BYBF_{p,u,d} + OSTHB_{p,u,d}) \quad (13)$$

(2) Bu formülde geçen;

OSTT_{p,d} “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin “d” döneminde sağladığı oturan sistemin toparlanması hizmetinden dolayı tahakkuk ettirilecek alacak tutarını (YTL),
KYM_{p,u,d} “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” döneminde, oturan sistemin toparlanması hizmeti sırasında Kullandığı Yakıt Miktarını,
BYBF_{p,u,d} “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “d” döneminde, oturan sistemin toparlanması hizmeti sırasında Bildirilen Yakıt Birim Fiyatını,
OSTHB_{p,u,d} “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisi için “d” döneminde geçerli olan Oturan Sistemin Toparlanması Hizmet Bedelini (YTL),
k “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı üretim tesisi sayısını
ifade eder.

Oturan sistemin toparlanması hizmetine ilişkin cezai yaptırımlar

MADDE 54 - (1) Bir üretim lisansı sahibi tüzel kişinin oturan sistemin toparlanması hizmeti vermek üzere anlaşma imzalamış olduğu üretim tesisini, hizmeti sağlayacak şekilde hazır bulundurmadığının tespit edilmesi ya da Sistem İşletmecisi’nden talimat aldığı halde oturan sistemin toparlanması hizmetini sağlayamaması durumunda ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişiye anlaşma süresi boyunca yapılmış olan ödemeler toplamının iki katı kadar ceza uygulanır.

(2) Ayrıca TEİAŞ, ihlalin ayrıntılarını içeren bir rapor düzenleyerek Kuruma başvurur. Kurum raporu inceleyerek ihlal tespiti halinde, ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiye Kanunun 11 inci maddesi uyarınca yaptırım uygular.

¹⁴DOKUZUNCU BÖLÜM

Bölgesel Kapasite Kiralama Hizmetinin Tedarik Edilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Bölgesel kapasite kiralamanın esasları

MADDE 54/A – (1) Kanunun Ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca TEİAŞ, sistem güvenilirliğinin muhafaza edilmesini teminen ve yeterli kapasite olmaması nedeniyle oluşabilecek bölgesel sistem ihtiyaçlarını karşılamak üzere, bu Yönetmelik ile düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde bölgesel kapasite kiralamak amacıyla ihale yapabilir.

(2) Bölgesel kapasite kiralama, TEİAŞ tarafından 54/B maddesi çerçevesinde gerekli görülmesi durumunda Kurulun uygun görüşü ile düzenlenecek ihaleler vasıtasıyla gerçekleştirilir.

¹⁴ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle eklenmiştir.

(3) Bölgesel kapasite kiralamak üzere TEİAŞ tarafından düzenlenecek ihalelere, TEİAŞ'ın vereceği süre içinde yapacağı yatırım ile bölgesel kapasite kiralama hizmeti sunabilecek tüzel kişiler kapalı teklif vermek suretiyle katılabilirler.

(4) İhale kapsamında teklif edilen üretim tesisinin ilgili mevzuat çerçevesinde lisansının alınması, kurulması ve taahhüt edilen zamanda ticari işletmeye başlaması ile ilgili tüm görevler ihalede seçilen tüzel kişilerin sorumluluğunda yürütülür.

(5) Tüzel kişiler ihalede yıllık kapasite bedeli ve birim enerji bedeli teklif ederler. Teknik yeterliliği sağlayan tesisler arasından seçim, 54/Ç maddesinde belirtilen formül çerçevesinde hesaplanan MW başına birim kapasite kiralama bedeli dikkate alınarak yapılır.

(6) Bölgesel kapasite kiralınmasına ilişkin yan hizmet anlaşması kapsamında bulunan bir üretim tesisinin bakım dönemi haricinde organize toptan elektrik piyasalarına anlaşma hükümlerine uygun şekilde teklif vermesi ve bu piyasalar kapsamında yaptığı satışlar ve aldığı talimatlar çerçevesinde üretim yapması esastır.

(7) Anlaşma yapılan tüzel kişilere, üretim tesisinin ticari işletmeye başlamasının ardından ihalede teklif edilen kapasite bedeli aylık olarak ödenmeye başlanır. Ödenen kapasite bedelleri TEİAŞ tarafından sistem işletim bedelleri aracılığıyla karşılanır.

(8) Anlaşma yapılan tüzel kişiler, üretim tesisinin ticari işletmeye başlaması ile birlikte, enerjisini organize toptan elektrik piyasaları vasıtasıyla satışı için teklif verir. Bölgesel kapasite kiralaması kapsamında teklif edilen enerji fiyatı, organize toptan elektrik piyasasında ilgili üretim tesisi için anlaşma süresince tavan fiyatını teşkil eder. Organize toptan elektrik piyasaları vasıtasıyla satılan enerjinin bedeli Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği ve bu Yönetmelik hükümleri uyarınca teklif bedeli üzerinden karşılanır.

Bölgesel kapasite ihtiyacının belirlenmesi

MADDE 54/B – (1) Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği kapsamında TEİAŞ tarafından hazırlanan ve bir yıl boyunca puant yükün karşılanamama olasılığını içeren üretim güvenliği kriterine göre bölgesel kapasite ihtiyacı TEİAŞ tarafından tespit edilir. Bölgesel kapasite ihtiyacının belirlenmesi süreci yıllık olarak TEİAŞ tarafından aşağıdaki adımlar takip edilerek gerçekleştirilir:

a) TEİAŞ, sınırlarını oluşturan iletim sistemi bağlantı noktalarında büyük çaplı iletim kısıtlarının beklendiği iletim sistemi bölgelerini belirler veya Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği gereği birden fazla teklif bölgesi belirlenmiş olması durumunda, belirlenen teklif bölgelerini dikkate alır.

b) TEİAŞ takip eden 2 yıl için bölgesel bazda puant yükün karşılanamama olasılığını en az aşağıdaki hususları bölgesel bazda dikkate alarak hesaplar:

- 1) Talep tahmini ve tahmin hatası olasılık dağılımı,
- 2) Mevcut üretim tesislerinin emre amadelik durumları,
- 3) Bakım gereksinimleri,
- 4) İnşası devam eden üretim tesislerinin ilerleme durumları,
- 5) Hidrolik ve diğer yenilenebilir üretim tesislerinin üretimleri,
- 6) Bölgeler arası iletim kapasitelerinin emre amadelik durumları.

c) TEİAŞ tarafından hesaplanan bölgesel bazda puant yükün karşılanamama olasılığı Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde yer alan puant yükün karşılanamama olasılığı ile karşılaştırılır. TEİAŞ tarafından hesaplanan puant yükün karşılanamama olasılığının Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen hedef değerin üstünde olduğu tespit edilen bölgeler için bölgesel kapasite ihtiyacı tespiti yapılır.

ç) Bölgesel kapasite ihtiyacının miktarı, ilgili bölgenin puant yükün karşılanamama olasılığını Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde belirtilen hedef değere getirecek kapasite miktarı dikkate alınarak tespit edilir.

(2) TEİAŞ tarafından en az bir ya da daha fazla bölge için bölgesel kapasite ihtiyacının tespit edilmesi durumunda TEİAŞ öncelikle kapasite ihtiyacının bekleme yedekleri veya iletim sistemi yatırımları ile giderilip giderilemeyeceğine ilişkin çalışmalar yürütür. Bekleme yedeği olarak değerlendirilebilecek üretim tesislerinin kapasitelerinin kiralınması amacıyla bu Yönetmelikte ele alınan bekleme yedeklerine ilişkin süreç uygulanır. Bu kapsamda bekleme yedeği sağlayacak üretim tesislerinin kapasitelerinin 2 yıla kadar kiralınması amacıyla bekleme yedekleri ihalesi yapılabilir.

(3) Bekleme yedeklerinin de ihtiyacı karşılamaması durumunda TEİAŞ, bölgesel kapasite kiralama ihalesi düzenlenebilmesi için uygun görüş almak üzere madde 54/A çerçevesinde Kuruma başvuruda bulunur. Yapılan başvuru ekinde, ilgili bölgeler için hesaplanan puant yükün karşılanamama olasılığı, miktar tespiti, anlaşma süresine ilişkin yapılan çalışmaların detayları, bölgesel kapasite ihtiyacının bekleme yedekleri veya iletim sistemi yatırımı ile giderilip giderilemeyeceğine ilişkin görüşler sunulur. Bölgesel kapasite kiralınmasına ilişkin ihale süreci Kurulun uygun görüşünü müteakip başlatılır.

Bölgesel kapasite kiralama ihalesi süreci

MADDE 54/C – (1) Bölgesel kapasite kiralınmasına ilişkin ihale TEİAŞ tarafından ön yeterlik ve ihale olmak üzere iki aşamada sonuçlandırılır. İhaleye mevcut üretim tesislerine ünite eklemek veya yeni üretim tesisi yatırımı yapmak isteyen tüzel kişiler başvurabilirler.

(2) Ön yeterlik ve ihale süreci, ihale ilanının TEİAŞ tarafından resmi internet sitesinde yayımlanması ile başlar. İhale ilanında, ihalenin geçerli olduğu bölgeler, bölgeler bazında ihtiyaç duyulan kapasite miktarı, teknoloji bazında tahmini yıllık üretim süresi, üretim tesisinin ticari işletmeye başlaması için son tarih, anlaşma süresi, teklif edilecek yıllık kapasite bedeli ve birim enerji bedelinin ne şekilde güncelleneceğine ilişkin bilgiler yer alır.

(3) Ön yeterlik, teklif edilen tesislerin ihtiyaca cevap verme yeterliklerinin tespit edilmesi amacıyla yapılır. Ön yeterlilik teklifleri TEİAŞ tarafından Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği ve hazırlanacak olan ön yeterlilik şartnamesi hükümleri çerçevesinde değerlendirilir. Ön yeterlik kapsamında yapılan teknik değerlendirme neticesinde, ihaleye ilgi duyan yatırımcılar, öngörülen kapasite kaynakları ve üretim tesisinin ticari işletmeye başlama tarihine ilişkin TEİAŞ'ın bilgi sahibi olması sağlanır.

(4) Ön yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunan adaylar yazılı olarak ihaleye davet edilir. İhaleye sunulan teklifler TEİAŞ tarafından bu Yönetmelik, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği ve hazırlanacak olan ihale şartnamesi hükümleri çerçevesinde değerlendirilir. TEİAŞ tarafından gerekli görülmesi durumunda ihalede bir teklif üst limiti uygulanabilir.

(5) Kurum tarafından lisans verilmesini müteakip, üretim faaliyeti gösteren ilgili tüzel kişi veya kişilerle TEİAŞ arasında, 54/D maddesi uyarınca, üretim tesisinin ticari işletmeye başlama tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bölgesel kapasite kiralınmasına ilişkin yan hizmet anlaşması imzalanır.

Bölgesel kapasite kiralınması hizmeti sağlayabilecek üretim tesislerinin seçilmesi

MADDE 54/Ç – (1) Bölgesel kapasite kiralınması hizmeti sağlayabilecek üretim tesislerinin seçilmesine esas bölgesel kapasite kiralama birim fiyatı aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$BKKBF_{u,t} = \left(\frac{EF_u \times BKKTK_u \times TYÜS_{u,t} + YKTF_u}{BKKTK_u} \right) \quad (14)$$

(2) Bu formülde geçen;

BKKBF_{u,t} “t” teknolojisine sahip “u” üretim tesisi için hesaplanan Bölgesel Kapasite Kiralama Birim Fiyatını (TL/MW),

EFu “u” üretim tesisi tarafından teklif edilen birim Enerji Fiyatını (TL/MWh),
BKKTKu “u” üretim tesisi tarafından Bölgesel Kapasite Kiralanması kapsamında Teklif Edilen Kapasiteyi (MW),
TYÜSu,t TEİAŞ tarafından belirlenen “t” teknolojisine sahip “u” üretim tesisi için Tahmini Yıllık Üretim Süresini (saat),
YKTFu “u” üretim tesisinin teklif ettiği Yıllık Kapasite Teklif Fiyatını (TL) ifade eder.

(3) Bölgesel kapasite kiralanması hizmeti sağlamak üzere geçerli teklifi bulunan her bir üretim tesisi için bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen formüle göre bölgesel kapasite kiralama birim fiyatı TEİAŞ tarafından hesaplanır. Hesaplanan birim fiyatlar, fiyat sırasına dizilerek ihale şartnamesinde belirtilen miktarı sağlayacak kadar teklif seçilir.

Bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin yan hizmet anlaşmaları

MADDE 54/D – (1) Bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin olarak bu yönetmeliğin 54/Ç maddesi uyarınca seçilen tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında TEİAŞ tarafından hazırlanıp Kurul tarafından onaylanan bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin standart yan hizmet anlaşmaları imzalanır. Her bir üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi ile ihaleler neticesinde seçilen üretim tesislerinden her biri için bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin ayrı ayrı yan hizmet anlaşması imzalanması esastır.

(2) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler ile TEİAŞ arasında bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin olarak imzalanacak yan hizmet anlaşmalarının en az aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi esastır;

a) Mevcut üretim tesislerine ünite eklenmesi ve mobil santraller için 2, yeni yapılacak olan üretim tesisleri için 8 yıldan fazla olmamak üzere anlaşmanın kapsadığı süre,

b) İhtiyaç duyulması halinde hizmetin sunulacağına anlaşma süresince garanti edildiğini gösterir taahhütname,

c) Anlaşma kapsamındaki üretim tesisinin teknik özellikleri,

ç) Anlaşma kapsamındaki üretim tesisi için ihale sonucu belirlenen enerji fiyatı ve yıllık kapasite teklif fiyatı.

(3) Bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması kapsamında yer alan üretim tesislerinin gerektiğinde Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği, Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği ve bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması hükümleri uyarınca hizmet vermeleri esastır.

(4) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi üretim tesisinin diğer yan hizmetlere katılımını ve şebeke uyumuna yönelik diğer yükümlülüklerini ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yerine getirir.

Bölgesel kapasite kiralamanın ücretlendirilmesi

MADDE 54/E – (1) Adına kayıtlı bulunan üretim tesisi için üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere bölgesel kapasite kiralanması hizmetine ilişkin olarak ödenecek aylık kapasite ücreti aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$BKKT_{p,f} = \sum_{u=1}^n ((YKTF_{p,u} \div 12) \times \frac{EBSS_{p,u,f}}{TSS_f}) \quad (15)$$

(2) Bu formülde geçen;

BKKTp,f “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişisine, “f” fatura döneminde sağladığı bölgesel kapasite kiralanması hizmetinden dolayı alacak olarak tahakkuk ettirilecek Bölgesel Kapasite Kiralama Tutarını (TL),

YKTFp,u “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisi için teklif ettiği Yıllık Kapasite Teklif Fiyatını (TL),

EBSS_{p,u,f} “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı “u” üretim tesisinin “f” fatura dönemi boyunca emreamade bulunduğu saat sayısını,
TSSf “f” fatura dönemindeki toplam saat sayısını,
n “p” üretim faaliyeti gösteren tüzel kişinin adına kayıtlı ve bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması bulunan üretim tesisi sayısını ifade eder.

(3) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen formüle göre hesaplanan aylık kapasite ücretinin ödenmesine üretim tesisinin ticari işletmeye başlamasının ardından başlanır.

(4) Bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması kapsamında bulunan üretim tesislerinin bir fatura dönemi boyunca bakım ve arıza haller nedeniyle emreamade bulunmadıkları süreler, ilgili üretim lisansı sahibi tüzel kişiler tarafından yazılı olarak takip eden ayın en geç dördüncü günü mesai bitimine kadar TEİAŞ’a bildirilir.

Bölgesel kapasite kiralanması hizmetine ilişkin cezai yaptırımlar

MADDE 54/F – (1) Bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması kapsamında bulunan bir üretim tesisinin bakım dönemi ve arıza halleri haricinde organize toptan elektrik piyasalarına anlaşma hükümlerine uygun şekilde teklif vermemesi durumunda ilgili fatura dönemi için, üretim lisansı sahibi tüzel kişiye ilgili yan hizmet anlaşması kapsamında ödeme yapılmaz.

(2) Bölgesel kapasite kiralanmasına ilişkin yan hizmet anlaşması kapsamında bulunan bir üretim tesisine bakım dönemi ve arıza halleri haricinde talimat verilmesine rağmen yerine getirmemesi durumunda ilgili fatura dönemi için, üretim lisansı sahibi tüzel kişiye ilgili yan hizmet anlaşması kapsamında ödeme yapılmaz ve yıllık kapasite teklif fiyatının on ikide biri kadar ceza uygulanır.

ONUNCU BÖLÜM¹⁵ Bildirimler, Faturalama ve Ödemeler

Yan hizmetlerin temin edilmesi kapsamındaki bildirimler

MADDE 55 – (1) Yan hizmetlerin temin edilmesi kapsamında verilen talimatlar ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere öncelikle PYS aracılığıyla bildirilir. PYS aracılığıyla bildirilen talimatlar gerekli görülmesi durumunda ayrıca telefon aracılığıyla da teyit edilebilir.

(2) Üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler PYS’ye erişim sağlayabilmek için gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler. Ancak, PYS’nin işler halde olmaması durumunda bildirimler sırasıyla faks ve telefon aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Faks ve telefon yolu ile yapılan bildirimler, Sistem İşletmecisi tarafından PYS’ye aktarılır.

(3) PYS üzerinden yapılan talimat bildirimlerinde PYS kayıtları esas alınır. İlgili talimat bildiriminin diğer iletişim kanalları da kullanılarak yapılmış olması durumunda kullanılan iletişim kanallarına ilişkin kayıtlara da başvurulur. Sistem İşletmecisi ile ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi arasında uyuşmazlık çıkması durumunda talimatın verildiği yük tevzi merkezindeki ses kayıt sisteminde bulunan ses kayıtları geçerlidir.

Ödeme bildirimleri ve faturalama

MADDE 56 – (1) Yan hizmet sağlayan tüzel kişilere sağladıkları hizmet sonucu yapılması gereken ödemeleri ve yerine getirmedikleri yükümlülükleri sebebiyle uygulanan cezaları içeren ödeme bildirimleri TEİAŞ tarafından hazırlanarak PYS aracılığıyla ilgili tüzel kişilere duyurulur.

¹⁵ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Yönetmelikle teselsül ettirilmiştir.

(2) Ödeme bildirimlerinin hazırlanması için, ilgili tüzel kişiler ve/veya tesislere ilişkin BYTM ve/veya Sistem İşletmecisi tarafından aşağıdaki bilgiler sağlanır;

a) tüzel kişilerin/tesislerin yan hizmet sağlamaları için verilen talimatların başlangıç ve bitiş süreleri ve talimat miktarları,

b) izleme sonucu tüzel kişilerin/tesislerin fiilen yan hizmet sağladıkları süre, devreye girme sayıları ve izleme esaslarına dayalı olarak belirlenen sağlanan yan hizmet miktarı.

(3) Ödeme bildirimlerinin hazırlanması için, ilgili tüzel kişiler ve/veya tesislere ilişkin PYS aracılığıyla Piyasa İşletmecisi tarafından aşağıdaki bilgiler sağlanır;

a) Saatlik Sistem Marjinal Fiyatları,

b) Sistem Dengesizlik Fiyatları,

c) Dengeleme güç piyasası kapsamında sunulan yük alma, yük atma teklif fiyatları,

ç) Uzlaştırmaya esas veriş-çekiş miktarları,

d) Dengeleme güç piyasası kapsamındaki yük alma, yük atma talimatları.

(4) Ödeme bildirimlerinin hazırlanması için, ilgili tüzel kişiler ve/veya tesislere ilişkin yan hizmet anlaşmaları veya ilgili Kurul Kararı vasıtasıyla TEİAŞ tarafından aşağıdaki bilgiler sağlanır;

a) Birim hizmet bedeli,

b) Yan hizmet teklif fiyatı ve miktarı.

(5) Oturan sistemin toparlanması hizmeti için kullanılan yakıt miktarı ve yakıt fiyatı bilgileri yan hizmet sağlayan ilgili tüzel kişi tarafından sağlanır.

(6) Bu maddenin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen bilgiler her ayın en geç 4 üncü günü mesai bitimine kadar TEİAŞ tarafından belirlenen formatta bildirilir.

(7) TEİAŞ, ödeme bildirimlerini ilgili ayın 7 nci günü mesai bitimine kadar PYS aracılığıyla yan hizmet sağlayan tüzel kişi bazında yayımlar. Ödeme bildirimlerinde ilgili tüzel kişi tarafından ilgili ay boyunca sağlanmış olan tüm yan hizmetlere ilişkin ödeme tutarları ayrı ayrı olarak belirtilir.

(8) Yan hizmet sağlamakla yükümlü tüzel kişilerin yükümlülüklerini yerine getirmemeleri sebebiyle TEİAŞ tarafından ilgili tüzel kişilere uygulanan cezalar da ödeme bildirimlerinde yer alır.

(9) İlgili tüzel kişiler ödeme bildirimlerine ilişkin itirazlarını, ödeme bildirimlerinin yayımlanmasını takip eden 2 gün içinde TEİAŞ'a yapar. TEİAŞ bu itirazları ilgili ayın 12 nci günü mesai bitimine kadar sonuçlandırarak güncellenen ödeme bildirimlerini PYS aracılığıyla ilgili tüzel kişilere bildirir. Yan hizmet sağlayan tüzel kişiler sağladıkları hizmete ilişkin faturaları, PYS'de yayımlanan ödeme bildirimleri ile tutarlı olacak şekilde ilgili ayın 16 ncı gününden önceki son iş günü mesai bitimine kadar düzenleyerek TEİAŞ'a iletir.

Ödeme, tahsilat ve itirazlar

MADDE 57 - (1) Yan hizmet sağlayan tüzel kişiler tarafından, PYS'de yayımlanan güncel ödeme bildirimleri ile tutarlı şekilde düzenlenmiş ve TEİAŞ'a 56 ncı maddede belirtilen süre içinde iletilen faturaların bedelleri, TEİAŞ tarafından, faturanın tebliğ edildiği ayın 15 inci gününü takip eden 15 iş günü içinde ödenir.

(2) PYS'de yayımlanan güncel ödeme bildirimleri ile tutarlı şekilde düzenlenmemiş faturalara, TEİAŞ, faturanın tebliğ tarihinden itibaren 8 gün içinde itirazda bulunarak faturayı iade eder. İade edilen faturaya ilişkin herhangi bir ödeme gerçekleştirilmez. Yeniden düzenlenen faturanın bedeli, faturanın TEİAŞ'a 56 ncı maddede belirtilen süre içinde iletilmesi durumunda faturanın tebliğ edildiği ayın 15 inci gününü takip eden 15 iş günü içinde; faturanın TEİAŞ'a 56 ncı maddede belirtilen süre içinde iletilmemesi durumunda faturanın tebliğ tarihini takip eden 15 iş günü içinde, TEİAŞ tarafından ödenir.

¹⁶(3) TEİAŞ'ın bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen fatura bedellerini belirtilen süre içinde ödememesi durumunda, süresinde ödenmeyen fatura bedellerine gecikme faizi uygulanacaktır. Bu oran 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranıdır.

Düzeltilme işlemleri

MADDE 58 - (1) Bir önceki fatura döneminde sağlanan yan hizmetlere ilişkin 56 ncı maddede belirtilen süre içinde tespit edilemeyen hatalara ilişkin itirazlar ilgili tarafa yazılı olarak yapılır. Yan hizmet sağlayan tüzel kişiler tarafından yapılan ödeme bildirimlerine ilişkin itirazların değerlendirme sonucunda haklı bulunması durumunda gerekli düzeltmeler TEİAŞ tarafından gerçekleştirilir. İtirazın sonuçlandırılmasını takiben TEİAŞ tarafından ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiye yazılı bildirim yapılır. Yapılan düzeltme sonucunda, tüzel kişi ya da kişilere yapılması gereken veya tüzel kişi ya da kişilerin yapması gereken ödeme, düzeltmeye ilişkin yazılı bildirim yapıldığı tarihten sonraki ilk fatura dönemine ilişkin ödeme bildiriminde, geçmişe dönük düzeltme kalemi olarak yer alır.

Cezalara ilişkin faturalama ve ödemeler

¹⁷**MADDE 59 - (1)** Bu Yönetmelik ve/veya yan hizmet anlaşmaları kapsamında yer alan cezai şartlar gereği yan hizmet sağlamakla yükümlü tüzel kişilerin TEİAŞ'a yapmaları gereken ödemelere ilişkin faturalar PYS'de yayımlanan ödeme bildirimleri ile tutarlı olacak şekilde, cezai şartın olduğu ayı takip eden ayın 15 inci gününden itibaren 7 gün içinde TEİAŞ tarafından düzenlenerek, ilgili tüzel kişiye tebliğ edilir. Cezalara ilişkin faturalar gereği tüzel kişilerce yapılması gereken ödemeler öncelikle varsa ilgili tüzel kişinin yan hizmetler kapsamında TEİAŞ'tan alacaklarından mahsup edilir. TEİAŞ tarafından kesilen ceza faturalarının belirtilen süre içinde ödenmemesi durumunda, süresinde ödenmeyen fatura bedellerine gecikme faizi uygulanacaktır. Bu oran Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranıdır.

ONBİRİNCİ BÖLÜM¹⁸

Çeşitli ve Son Hükümler

¹⁹Hakim durumun kötüye kullanılması ve uyumlu eylem

MADDE 60 - (1) Bu Yönetmelik kapsamında ele alınan herhangi bir yan hizmete ilişkin hakim durumunu kötüye kullandığından veya uyumlu eylem içerisinde olduğundan şüphelenilen tüzel kişilere ilişkin Rekabet Kurumunca inceleme yapılmasına dair girişimler; TEİAŞ'ın hakim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin rapor düzenleyerek Kuruma sunması ile ya da doğrudan Kurum tarafından başlatılır.

(2) Hakim durumunu kötüye kullandığı Rekabet Kurumunca tespit edilen tüzel kişilere ilişkin yaptırımlar Kurum tarafından başlatılır.

Devir ve temlik

²⁰**MADDE 60 - (1)** Primer frekans kontrolü hizmetine ilişkin tanımlanan yükümlülüğün transferi hariç olmak üzere, bu Yönetmelik kapsamındaki yükümlülüklerle

¹⁶ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle eklenmiştir.

¹⁷ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

¹⁸ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle teselsül ettirilmiştir.

¹⁹ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

²⁰ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

ilgili olarak yapılan devir ve temlikler TEİAŞ'a karşı hüküm ifade etmez. Bu Yönetmelik kapsamındaki haklar ise ancak TEİAŞ'tan onay almak kaydıyla devir veya temlik edilebilir.

Rücu

²¹MADDE 61 -

Gizlilik

MADDE 62 - (1) Bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde TEİAŞ ilgili tüzel kişiler tarafından verilen bilgi ve belgelerin gizli tutulması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Primer frekans kontrolüne katılım oranı

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olan primer frekans kontrolüne katılım oranı asgari %2,00'dir.

²²(2)

Başvurular

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik hükümleri doğrultusunda primer frekans kontrolüne katılmakla yükümlü olan üretim faaliyeti gösteren tüzel kişiler, bu Yönetmeliğin yayımlanmasını takip eden 2 haftalık süre içinde TEİAŞ'a müracaat ederek, 6 ayı aşmamak üzere, TEİAŞ'ın bildireceği zaman planı doğrultusunda ilgili yan hizmet anlaşmasını imzalamak ve/veya hizmeti sunmaya başlamak için gerekli işlemleri başlatmak zorundadır.

(2) Bu Yönetmeliğin 17 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişiler, bu Yönetmeliğin yayımlanmasını takip eden 1 aylık süre içinde TEİAŞ'a müracaat ederek, TEİAŞ'ın bildireceği zaman planı doğrultusunda ilgili yan hizmet anlaşmasını imzalamak ve/veya hizmeti sunmaya başlamak için gerekli işlemleri başlatmak zorundadır.

(3) İletim sistemine bağlı üretim tesisi olan lisans sahibi tüzel kişiler, bu Yönetmeliğin yayımlanmasını takip eden 3 aylık süre içinde TEİAŞ'a müracaat ederek, TEİAŞ'ın bildireceği zaman planı doğrultusunda reaktif güç kontrolüne ilişkin yan hizmet anlaşmasını imzalamak ve/veya hizmeti sunmaya başlamak için gerekli işlemleri başlatmak zorundadır.

(4) Bu maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen süreler içinde TEİAŞ'a başvuruda bulunmayan ve/veya TEİAŞ'ın bildirdiği zaman planı çerçevesinde yan hizmet anlaşmasını imzalamayan tüzel kişiler hakkında TEİAŞ tarafından Kuruma bilgi verilir. Kurum tarafından, ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişilere Kanunun 11 inci maddesi uyarınca yaptırım uygulanır.

İzleme ve Kontrol

GEÇİCİ MADDE 3 – ²³(1) Gerekli izleme ve kontrol sistemi 27/12/2011 tarihine kadar TEİAŞ tarafından tesis edilir. Söz konusu izleme ve kontrol sistemi tesis edilinceye kadar, yan hizmet sağlayan tesislerin izlenmesi ve kontrolü, ilgili tesislerin kayıtlarından, tüzel kişilerin üretim tesislerinin emre amadeliklerine ilişkin Sistem İşletmecisi'ne yaptıkları bildirimlerden ve TEİAŞ'ın mevcut SCADA sisteminden yararlanılarak azami aylık olarak ilgili BYTM ve/veya Sistem İşletmecisi tarafından yapılır.

(2) Gerekli izleme ve kontrol sistemi tesis edilinceye kadar, primer frekans kontrol hizmetine katılım süresi, üretim lisansı sahibi tüzel kişilerin PYS aracılığıyla yapmış oldukları primer frekans kontrol rezerv miktarı bildirimlerinde belirtilen süreler ve üretim tesislerinin

²¹ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle kaldırılmıştır.

²² 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle kaldırılmıştır.

²³ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

emre amadeliklerine ilişkin Sistem İşletmecisi ve/veya BYTM'lere yapılan bildirimler dikkate alınarak ilgili BYTM'ler tarafından belirlenir.

TETAŞ'a ilişkin yan hizmetler yükümlülükleri

²⁴**GEÇİCİ MADDE 4** – (1) Yap İşlet, Yap İşlet Devret ve İşletme Hakkı Devri modelleri ile mevcut sözleşmeleri kapsamında TETAŞ'a elektrik enerjisi satmakta olan üretim tesisleri, TETAŞ ile yapılacak olan yan hizmet anlaşmaları kapsamında yer alır.

(2) Bu kapsamdaki üretim tesislerinin yan hizmetlere katılımları ile ilgili olarak bu Yönetmelikte düzenlenen iş ve işlemlerin yerine getirilmesine ilişkin hak ve yükümlülükler TETAŞ'a aittir.

(3) Söz konusu üretim tesislerine ilişkin, yan hizmet sağlanmasından doğan alacak ve borçlar TETAŞ'a tahakkuk edilir.

(4) Yap İşlet, Yap İşlet Devret ve İşletme Hakkı Devri modelleri ile TETAŞ'a elektrik enerjisi satmakta olan üretim tesislerinin TETAŞ'a karşı olan ilgili yan hizmetleri sağlama yükümlülüğü, imzalanmış olan Enerji Satış Anlaşmalarında yer aldığı şekildedir.

(5) TETAŞ için geçerli olan primer frekans kontrolüne katılım oranı bu Yönetmelik hükümleri uyarınca tüm tarafların tabi olduğu orandır.

(6) Yap İşlet, Yap İşlet Devret ve İşletme Hakkı Devri modelleri ile TETAŞ'a elektrik enerjisi satmakta olan üretim tesislerinden dolayı, TETAŞ'ın bu Yönetmeliğin 42 nci maddesinin birinci paragrafı gereği sağlamakla yükümlü olduğu güç faktörü limitleri, imzalanmış olan Enerji Satış Anlaşmalarında yer alan değerlerdir

Sekonder frekans kontrolüne katılım yükümlülüğü

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) Bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarih itibariyle otomatik üretim kontrol sistemi tarafından gönderilecek sinyalleri alan ve işleyen teçhizatı bulunmayan üretim tesislerinin sekonder frekans kontrol hizmeti verebilme özelliğine sahip olmaları veya sekonder frekans kontrolüne katılımları zorunlu değildir.

Yan hizmetler performans testleri

GEÇİCİ MADDE 6 – (1) Gerekli yan hizmetler performans testleri yapacak firmalar akredite edilene kadar, Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğine göre yapılmış olan testler de kabul edilir.

²⁵(2) Primer frekans kontrol hizmetine ilişkin gerekli yan hizmetler performans testleri tamamlanmamış olan ve 1/1/2009 tarihi itibariyle işletmede oldukları süre 20 yılı geçen üretim tesislerinden primer frekans kontrol hizmetini sağlamak üzere ilgili üretim faaliyeti gösteren tüzel kişi tarafından önerilen ve TEİAŞ tarafından uygun bulunanlar, gerekli primer frekans kontrolü performans testlerini 1/1/2011²⁶ tarihine kadar başarı ile tamamlamak şartı ile bu Yönetmelikte yer alan hükümlere tabi olmak üzere, söz konusu üretim tesislerinden PYS aracılığı ile primer frekans kontrol rezerv miktarı bildiriminde bulunulabilir. Söz konusu üretim tesislerinden 1/1/2011²⁷ tarihine kadar gerekli performans testlerini başarı ile tamamlamayanlar bu tarihten itibaren PYS aracılığı ile primer frekans kontrol rezerv miktarı bildiriminde bulunamazlar.

Oturan sistemin toparlanması hizmet bedeli kapsamı

GEÇİCİ MADDE 7 – (1) Bir üretim tesisinin bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihte harici bir enerji kaynağına ihtiyaç duymadan devreye alınabilme yeteneğini sağlayan yedek

²⁴ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

²⁵ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle eklenmiştir.

²⁶ 15 Ekim 2010 tarihli ve 27730 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

²⁷ 15 Ekim 2010 tarihli ve 27730 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

dizel jeneratöre sahip olması ve yedek dizel jeneratöre ilişkin yatırım harcamalarının amortismanının tamamlanmış olması durumunda ilgili üretim tesisine ilişkin oturan sistemin toparlanması hizmet bedelinin belirlenmesi amacıyla yürütülecek müzakerelerde, yedek dizel jeneratöre ilişkin yatırım bedelleri dikkate alınmaz.

Dağıtım sistemine ilişkin yan hizmetler

²⁸**GEÇİCİ MADDE 8** – (1) Dağıtım sistem işletmecilerinin Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliği çerçevesinde ihtiyaç duyduğu yan hizmetlerin tedarikine ilişkin düzenlemeler, 31/12/2012 tarihine kadar dağıtım sistem işletmecilerinin başvuruları ve düzenlemelerin Kurul kararı ile uygun bulunması halinde bu Yönetmelik kapsamına dahil edilir

Yürürlük

²⁹**MADDE 63** - (1) Bu Yönetmeliğin;
a) Bekleme Yedekleri ve Anlık Talep Kontrol Hizmetine ilişkin hükümleri 1/10/2010 tarihinde,
³⁰b) Reaktif Güç Kontrolü ve Oturan Sistemin Toparlanmasına ilişkin hükümleri 1/1/2011 tarihinde,
c) Sekonder Frekans Kontrolüne ilişkin hükümleri 1/5/2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,
d) Diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 64 - (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Başkan yürütür.

---

²⁸ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

²⁹ 13 Mayıs 2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.

³⁰ 19 Ağustos 2010 tarihli ve 27677 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilmiştir.